MITROPOLIA ARDEALULUI

SFÂNTUL IERARH ANDREI ȘAGUNA MITROPOLITUL TRANSILVANIEI

SLUJBA ȘI ACATISTUL
ARGUMENTE PENTRU CANONIZARE

Apare cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Dr. Laurențiu Streza,
Mitropolitul Ardealului

Editura Andreiana
Sibiu, 2012

Prezenta ediție este publicată cu sprijinul
FUNDAȚIEI TRANSILVANE SF. ANDREI ŞAGUNA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Sfântul ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei: slujba şi acatistul: argumente pentru canonizare / pref.: ÎPS dr. Laurențiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului. – Sibiu : Editura Andreiana, 2012
ISBN 978-606-8106-45-8

I. Laurențiu Streza, Mitropolitul Ardealului (pref.)

281.95 Andrei Şaguna
929 Andrei Şaguna

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

ISBN 978-606-8106-45-8

Slujba Sfântului Ierarh Andrei (Şaguna), Mitropolitul Transilvaniei
30 noiembrie

Întru această zi de 30 noiembrie, în care se prăznuieşte şi Sfântul Apostol Andrei, Ocrotitorul României, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a rânduit ca să se prăznuiască şi Sfântul Ierarh Andrei (Şaguna), Mitropolitul Transilvaniei. Slujba Sfântului Apostol Andrei se va săvârşi împreună cu cea a Sfântului Ierarh Andrei, punând înainte pe cele ale Apostolului.

La Vecernia Mică

La *Doamne, strigat-am...*, se pun stihirile pe 4, glasul al 4-lea

Podobie: *Ca pe un viteaz...*

Astăzi, neamul românesc se bucură duhovniceşte la pomenirea cea de peste an a Sfântului Ierarh Andrei, cel ce a luminat ca un luceafăr pământul Transilvaniei în care se preaslăveşte, de bine-credincioşi ortodocşi, Dumnezeu, Cel Unul în Fiinţă şi închinat în trei Ipostasuri.

Fericita ta mamă, Anastasia, din pruncie ţi-a îndrumat paşii spre cunoaşterea adevărului mântuitor care înviază sufletele şi le înalţă la asemănarea cu Dumnezeu, Creatorul tuturor. Pentru aceasta, Sfinte Părinte, chemat ai fost să fii păstorul cel bun al credincioşilor ardeleni, pe care i-ai condus către limanul mântuirii.

Anastasiu fost-ai numit la Botez, Sfinte Ierarhe prealăudate, cel chemat să fii învierea neamul românesc din mult încercatul ţinut al Ardealului, căruia i-ai insuflat nădejde şi putere să lupte împotriva celor asupritori şi să păstreze dreapta credinţă în Hristos, Mântuitorul sufletelor noastre.

Ca o piatră tăiată din Hristos, Piatra cea din capul unghiului, aşezat ai fost, Sfinte Ierarhe Andrei, la temelia Bi-

sericii Ortodoxe din Ardeal, pe care cu osteneală şi rugăciune ai păzit-o neclintită, şi ai aşezat pe dânsa turma cea cuvântătoare, alcătuind, astfel, Trupul Tainic al Mântuitorului Hristos.

Slavă..., glasul al 6-lea:

Pe cel ales de Hristos să sădească flori bine mirositoare şi preafrumoase în grădina ținutului transilvan, pe Sfântul Ierarh Andrei, să-l lăudăm ca pe cel ce este raza Soarelui-Hristos, chemat să lumineze şi să înfrumusețeze chipul lui Dumnezeu în credincioşii acestui pământ, ca apoi, asemenea unor crini, să-i răsădească în grădina Edenului ceresc, unde să fie veşnic cu Dumnezeu, Părintele luminilor şi Mântuitorul tuturor.

Şi acum...,
a Născătoarei, asemenea:

Născătoare de Dumnezeu, tu eşti vița cea adevărată care a odrăslit Rodul Vieții; ție ne rugăm: roagă-te, Stăpână, cu Sfântul Ierarh Andrei şi cu toți sfinții, să se miluiască sufletele noastre.

LA STIHOAVNĂ

Se pun stihirile, glasul al 6-lea:

Podobie: *A treia zi ai înviat...*

Prin tine, Părinte Andrei, credința s-a întărit şi toate bine s-au orânduit pentru Biserica drept-măritoare a poporului asuprit din Ardeal, umplându-se de mireasma Duhului Sfânt, Dătătorul de viață.

Stih: *Lăuda-se-vor cuvioşii întru slavă şi se vor bucura întru aşternuturile lor.*

Scripturile cereşti şi învățăturile omeneşti, adunarea darurilor de tot felul le-ai dat spre hrană păstoriților tăi din Ardeal, pe care Dumnezeu ți i-a încredințat spre îndreptare şi călăuzire la limanul mântuirii.

Stih: *Preoții tăi, Doamne, se vor îmbrăca întru dreptate şi cuvioşii Tăi se vor bucura.*

Pe luminătorul şi mărturisitorul adevărului Ortodoxiei în pământul străbun al Transilvaniei, pe înțeleptul mitropolit al credincioşilor drept-măritori, după cuviință să-l lăudăm că a statornicit drepte rânduieli spre soborniceasca chivernisire a Bisericii lui Hristos.

Slavă..., **același glas:**

Din fragedă tinerețe ai luat Crucea și ai urmat lui Hristos, urcând-o pe Golgota pământului transilvan, Sfinte Ierarhe Andrei, cel întocmai la nume cu Apostolul neamului românesc; răsădit-ai crucea lui Hristos în pământ străbun, îndemnând credincioșii să-și poarte și ei povara crucilor, nădejde dându-le că dincolo de acestea strălucește Soarele Învierii, Care încălzește și luminează calea mântuirii.

Și acum..., **a Născătoarei, asemenea:**

Nimeni din cei ce aleargă la tine nu iese rușinat, Preacurată Născătoare de Dumnezeu, Fecioară; ci cere har și primește dar spre folosul sufletului doritor de mântuire.

Troparul, glasul al 4-lea:

Apărător înțelept al românilor ortodocși, păstor cărturar al Transilvaniei și mare chivernisitor al vieții bisericești, Sfinte Ierarhe Andrei, roagă-te lui Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre.

Slavă... Și acum..., **a Născătoarei:**

Taina cea din veac ascunsă...

Ectenia și otpustul.

LA VECERNIA MARE

După obișnuitul psalm, se citește starea întâi: *Fericit bărbatul...*

La *Doamne, strigat-am...*, **se pun stihirile pe 8, glasul al 2-lea:**

Podobie: *Când de pe lemn...*

Chemat de Dumnezeu ai fost să păstorești drept-credincioșii neamului tău din pământul străbun al Transilvaniei și te-ai arătat a fi dascăl iscusit și neînfricat apărător al Ortodoxiei; Sfinte Ierarhe Andrei, păstorule cel bun, umple de duhovnicească mireasmă sufletele celor ce cu dragoste săvârșesc sfântă pomenirea ta.

Tot ținutul românesc al Transilvaniei s-a umplut de lumină la venirea ta, văzând plinită vremea pentru turma cea cuvântătoare sortită pierzării de străinii răuvoitori. Tu, Părinte Andrei, binecuvântat vlăstar al neamului asuprit, arătatu-te-ai vrednic ierarh al lui Hristos prin care Dumnezeu a trimis izbăvirea Bisericii drept-măritoare.

Numele învierii primit la Botez schimbatu-l-ai ca mo-

nah cu numele Apostolului cel întâi chemat al lui Hristos, Sfinte Ierarhe Andrei, marele mitropolit al poporului român din țara de peste codrii seculari ai Munților Carpați. Iar prin darul lui Dumnezeu ai ajuns stâlp al adevărului şi luminător al neamului călit în iureşul necazurilor şi al vitregiilor vremii.

Cu ce cântări duhovniceşti vom încununa pe Marele şi Sfântul Ierarh Andrei? Pe acesta Tatăl l-a ales şi Fiul, în chip vădit, l-a binecuvântat, iar Dumnezeiescul Duh l-a sfințit ca pe un vas curat, turnând în el untdelemnul bucuriei şi al vindecărilor; iar apoi l-a aprins ca pe un far ce luminează toate laturile Ortodoxiei. Astăzi îl cinstim cu dragoste şi ne închinăm sfintei sale icoane.

Slavă..., glasul al 6-lea:

Pe cel ce este frumusețea ierarhilor români şi podoaba cea de mult preț a Ortodoxiei, pe Andrei cel Mare şi Sfânt, păstorul cel bun şi înțelept al Transilvaniei, veniți astăzi, iubitorilor de prăznuire, la sărbătoarea cea de peste an să-l lăudăm, zicând: Bucură-te, cel ce eşti împreună cinstit cu Apostolul neamului românesc, Andrei, cel întâi chemat! Bucură-te, apărătorul drept-măritorilor creştini, cei strâmtorați şi necăjiți de valurile ispitelor! Bucură-te, mâna prin care Dumnezeu binecuvântează întreg pământul românesc! Bucură-te, sol al lui Hristos, care aduci pace şi linişte în Biserica dreptmăritoare! Bucură-te, teolog cu smerită cugetare, care L-ai propovăduit pe Hristos cu râvnă apostolică! Bucură-te, Părinte Andrei, arhiereul plin de înțelepciune al lui Hristos, care te rogi pentru sufletele noastre!

Şi acum..., a Născătoarei,

Dogmatica, glasul al 6-lea
(dacă este duminică),
iar dacă nu, a Înainte-prăznuirii:

Peşteră, găteşte-te, că vine mieluşeaua purtând în pântece pe Hristos! Iesle, primeşte pe Cel ce cu cuvântul ne-a dezlegat pe noi, pământenii, de fapta cea necuvântătoare! Păstori, cântând din fluiere, fiți martori ai minunii celei înfricoşătoare şi, magi din Persia, aduceți Împăratului aur şi tămâie, şi smirnă! Că S-a arătat Domnul din Maică-Fecioa-

ră, Căruia, şi plecându-Se întocmai ca o slugă, Maica I S-a închinat şi I-a zis Celui ce era în brațele ei: Cum Te-ai semănat întru mine, Izbăvitorule şi Dumnezeul meu?

(vezi Vecernia mare din 6 decembrie, a Sfântului Nicolae)

Vohod: Lumină lină...

Prochimenul zilei şi Paremiile (cele din 30 noiembrie, ale Sfântului Apostol Andrei)

LA LITIE

Se cântă Idiomela Ierarhului, glasul al 2-lea, însuşi glasul:

Trimis ai fost de Dumnezeu ca un nou Moise, în vremuri de restrişte, să alini suferințele fraților tăi şi să statorniceşti cu tablele legilor bisericeşti bună rânduială în Biserica drept-măritoare din Transilvania. Drept aceea, ca un apostol smerit, Sfinte Ierarhe Andrei, ai reînnoit, prin Duhul Sfânt, Ortodoxia şi viața neamului tău, eliberându-le de povara asupririlor; iar după îndelungi osteneli, ai ctitorit, din nou, Mitropolia Ardealului, căreia i-ai dobândit neatârnare, rugându-te lui Dumnezeu pentru sufletele păstoriților, pe care i-ai adus la limanul mântuirii.

Slavă..., a Ierarhului, glasul al 8-lea:

Sfinte Andrei, Ierarhul lui Hristos, candelă aprinsă din lumina Preasfintei Treimi, în toamna bătrâneților te-ai arătat ca un pom încărcat de roade duhovniceşti. Pentru aceasta porțile cerurilor ți s-au deschis şi ai auzit blândul glas al Mântuitorului, pe Care L-ai slujit, zicându-ți: Bine, slugă bună şi credincioasă, peste puține ai fost pus, peste multe te voi pune în Împărăția Mea; intră întru bucuria Domnului tău”

Şi acum..., a Înainte-prăznuirii, asemenea:

Betleeme, pregăteşte-te, împodobeşte a ta iesle, peşteră primeşte, că adevărul a venit, umbra a trecut şi Dumnezeu S-a arătat oamenilor din Fecioara, luând chip ca al nostru şi îndumnezeind ceea ce a luat. Pentru aceasta Adam se înnoieşte, împreună cu Eva, strigând: Pe pământ Bunăvoirea S-a arătat ca să se mântuiască neamul nostru.

LA STIHOAVNĂ

Se pun stihirile Sfântului, glasul al 8-lea:

Podobie: ***Ce vă vom numi...***

Cum te vom numi pe tine, minunate Andreie? Blând păstor, că ți-ai pus sufletul pentru oile tale? Înțelept ierarh, că ai rectitorit Mitropolia Ardealului? Smerit nevoitor, că te-ai ostenit în via Domnului? De Dumnezeu cuvântător şi iscusit iconom, că ai vestit şi ai împlinit cu osârdie Evanghelia lui Hristos şi Canoanele Sfinte? Multe sunt chemările tale, dar mai multe sunt darurile pe care le-ai primit de la Dumnezeu. Roagă-te să se mântuiască sufletele noastre!

Stih: ***Preoții Tăi, Doamne, se vor bucura întru dreptate şi cuvioşii Tăi cu bucurie se vor bucura.***

Cum te vom chema pe tine, binecuvântate Andreie? Ctitor de locaşuri sfinte şi de învățătură românească în Ardeal? Apărător al Ortodoxiei şi mărturisitor al adevărului ei dumnezeiesc? Lucrător al virtuților sau tămăduitor al bolilor sufleteşti nevindecate? Luminător al drept-măritorilor creştini, roagă-te să se mântuiască sufletele noastre!

Stih: ***Cinstită este înaintea Domnului moartea cuviosului Său.***

Cum te vom numi pe tine, Andrei fericite? De Dumnezeu chemat, că te-ai arătat vrednic înnoitor al Mitropoliei Ardealului? Neasemănat legiuitor şi chivernisitor al lucrărilor bisericeşti, că ai statornicit bune rânduieli în Biserica Ortodoxă? Icoana ierarhilor români, lauda credincioşilor şi locuitorule al Raiului, roagă-te să se mântuiască sufletele noastre!

Slavă..., **glasul al 6-lea:**

Omule al lui Dumnezeu şi slujitorule al Domnului, bărbatul doririlor; vasul alegerii, stâlpul şi temelia Bisericii ardelene, moştenitorule al Împărăției Cerurilor, nu înceta a te ruga pentru noi Dumnezeului Cel în Treime lăudat, ca să mântuiască sufletele noastre.

Şi acum..., **a Înainte-prăznuirii, acelaşi glas:**

Ceea ce nu ştii de mire, Fecioară, de unde ai venit? Cine este tatăl tău şi cine, mama ta? Cum porți pe Ziditorul în brațe? Cum nu ți s-a stricat pântecele? Mari minuni întru tine şi înfricoşătoare taine pe pământ vedem cu uimire să-

vârşindu-se, Preacurată; şi ca pe o vrednică datorie, îţi pregătim peştera pe pământ şi ne rugăm Cerului să arate steaua; iar de la răsăriturile pământului magii vin la apusuri, ca să vadă mântuirea oamenilor: un Prunc născut în iesle şi hrănindu-Se cu lapte.

La binecuvântarea pâinilor, troparul, glasul al 4-lea: *Apărător înţelept...*, de două ori (Caută la Vecernia mică) şi *Născătoare de Dumnezeu, Fecioară...*, o dată.

Urmează cealaltă parte a Privegherii.

La Utrenie

La *Dumnezeu este Domnul...*, se cântă troparul Sfântului Apostol Andrei, o dată. *Slavă...*, al Sfântului Ierarh Andrei; *Şi acum...*, al Născătoarei de Dumnezeu.

După Catisma I,
se cântă Sedealna, glasul al 8-lea:

Podobie: *Pe Înţelepciunea şi Cuvântul...*

Pe arhipăstorul cel luminat al Transilvaniei, pe Sfântul Andrei, după vrednicie să-l cinstim, cel ce, ca un luceafăr prealuminos, a răsărit să vestească zorile izbăvirii neamului românesc, să aducă lumină şi nădejde în inimile dreptcredincioşilor. Apostolul cel neînfricat şi viteazul oştean al lui Hristos, toată viaţa lupta cea bună s-a luptat, calea a săvârşit până ce Domnul l-a făcut în ceruri casnic al Său şi rugător pentru sufletele noastre.

Slavă..., iar aceasta. *Şi acum...*, a Născătoarei, însăşi podobia:

Pe Înţelepciunea şi Cuvântul în pântecele tău zămislind în chip negrăit, Maica lui Dumnezeu, lumii ai născut pe Cel ce ţine toate; şi în braţe ai purtat pe Cel ce cuprinde toate, pe Dătătorul de hrană al tuturor, pe Făcătorul făpturii şi Domnul. Pentru aceasta te rog, Preacurată Fecioară, şi cu credinţă strig către tine să fiu izbăvit de greşeli când voi sta înaintea Ziditorului meu. Stăpână, Fecioară Curată, ajutorul tău să mi-l dăruieşti atunci, că poţi toate câte le voieşti.

După Catisma a II-a,
se cântă Sedealna Ierarhului,
glasul al 4-lea:
Podobie: *Arătatu-Te-ai astăzi…*

Arătatu-te-ai bun cunoscător şi împlinitor al Cuvântului mântuirii. Pentru aceasta, ie-

rarhe prealăudate, ai aşezat în slove înțelese de păstoriții tăi Sfintele Scripturi insuflate de Duhul Sfânt.

***Slavă...*, iar aceasta. *Şi acum...*, a Născătoarei, asemenea:**

Ceea ce eşti celor din nevoi apărătoare nebiruită şi celor ce nădăjduiesc spre tine grabnică rugătoare, izbăveşte-mă de primejdii şi nu mă trece cu vederea, ceea ce eşti tuturor ajutătoare.

POLIELEUL: *Robii Domnului...*

MĂRIMURILE

Mărimu-te pe tine, Sfinte Ierarhe Andrei, ctitor înnoitor al Mitropoliei Ardealului, şi cinstim sfântă pomenirea ta, cel ce ai apărat comoara dreptei credințe ca un luminat propovăduitor al lui Hristos.

Altul:

Veniți toți iubitorii de prăznuire să ascultăm glasul Apostolului Domnului, care cheamă poporul drept-credincios la unitate, zicând: Bucură-te, Sfinte Andrei, lauda românilor!

Şi celelalte.

După Polieleu, se cântă Sedealna, glasul al 4-lea:

Podobie: Spăimântatu-s-a Iosif...

Pe cel ce a fost ctitor de biserici şi de cultură românească, să-l lăudăm; pe apărătorul neînfricat al Ortodoxiei şi ierarhul învățat, legiuitor şi chivernisitor al vieții Bisericii; dar mai presus de toate, pe smeritul slujitor, care s-a înălțat cu mintea la înțelegerea tainelor celor ascunse ale lui Dumnezeu, Cel ce rămâne nepătruns în Ființă, dar cunoscut prin lucrările Sale.

Slavă..., iar aceasta. *Şi acum...*, aceeaşi Podobie:

Degrab primeşte, Stăpână, rugăciunile noastre şi le du Fiului tău şi Dumnezeu, Doamnă, cu totul fără prihană. Dezleagă de asupriri pe cei ce aleargă la tine; sfarmă meşteşugirile şi surpă, Preacurată, îndrăzneala celor fără de Dumnezeu care se întrarmează împotriva robilor tăi.

Antifonul I al glasului al 4-lea.
PROCHIMEN, glasul al 4-lea:

Cinstită este înaintea Domnului moartea cuvioşilor Lui.

Stih: *Ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat mie?*

Toată suflarea...

Evanghelia
de la Ioan (X, 9-16)

Zis-a Domnul: Eu sunt uşa; prin Mine dacă va intra cineva, se va mântui... (vezi Duminica a doua din Postul Mare, Evanghelia Ierarhului).

Psalmul 50.

***Slavă...*, glasul al 2-lea:**

Pentru rugăciunile Ierarhului Tău, Andrei, Milostive, curăţeşte mulţimea greşelilor noastre.

Şi acum...

Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Milostive, curăţeşte mulţimea greşelilor noastre.

Stih: *Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta...*

Stihira, glasul al 6-lea:

Bine, slugă bună şi credincioasă! Bine, lucrătorule în grădina Maicii Domnului din Ardeal! Întâiul între arhiepiscopii Sibiului, Sfinte Andrei, ai înmulţit talanţii Ortodoxiei dăruiţi de Preamilostivul Dumnezeu. De vreme ce mult te-ai ostenit în lumea aceasta, porţile Raiului ţi s-au deschis ca să te sălăşluieşti în lumina cea negrăită, cu Sfinţii bineplăcuţi lui Dumnezeu.

CANOANELE

Al Născătoarei de Dumnezeu, cu irmosul pe 6, al Apostolului Andrei, pe 4, şi al Ierarhului, pe 4.
(vezi la 30 noiembrie, primul canon)

Canonul Sfântului Ierarh Andrei

Cântarea I, glasul 1:

Irmos: *Văzătorul de Dumnezeu Moise...*

Când a rânduit Dumnezeu plinirea vremii pentru neamul românesc din Ardeal, Şi-a ales slujitor credincios, pe Sfântul Andrei Şaguna, prin care să înfăptuiască învierea Bisericii Sale drept-măritoare. Veniţi, iubitorilor de praznice, să-i aducem laude în cântări duhovniceşti!

Cu puţine zile înaintea Naşterii celei după trup a Domnului, minunata ta mamă, Anastasia, te-a adus pe lume, Părinte, dându-ţi numele de botez Anastasiu, pentru că aveai să reînviezi Ortodoxia neamului tău.

***Slavă...*, a Treimii:**

Dumnezeiasca Stăpânire cea întreit sfântă şi prealuminată, fire de o slavă şi de un tron, Părinte Atoatefăcătorule, Fiule şi Duhule cel dumnezeiesc, aşa Te-a lăudat alesul Tău, Andrei, marele Mitropo-

lit al celei de-a treia provincii româneşti.

Şi acum..., a Născătoarei:

Ca pe un tron cinstit şi preaînălţat, să lăudăm neîncetat, neamuri, pe Maica lui Dumnezeu, pe ceea ce este pururea Fecioară, căci numai ea singură a născut fără dureri şi păstrând nestricate peceţile fecioriei.

Catavasia: *Hristos Se naşte, slăviţi-L...*

Cântarea a 3-a:

Irmos: *Tu eşti întărirea celor ce aleargă...*

În pământ străin ai văzut lumina acestei lumi, Sfinte Ierarhe, ca să te asemeni lui Hristos, Cel ce a fost prigonit şi alungat în Egipt, de unde a revenit în sânul poporului ales. Aşa şi tu, alesule al lui Hristos, când s-au plinit toate, ai fost chemat între fraţii tăi ca să desţeleneşti ogorul Domnului.

Din tinereţe, aprins fiind de dragostea lui Hristos, te-ai adăpat din izvorul cel nesecat al Sfintelor Scripturi, umplându-te de înţeleptele învăţături dumnezeieşti, pe care, cu dreaptă socotinţă, le-ai folosit în lucrarea cea încredinţată de Dumnezeu.

Slavă..., a Treimii:

Pe Tine, Dumnezeu cel Unul în Treime, închinat în trei Ipostasuri, Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, Te-a cinstit şi propovăduit noul Andrei, Apostolul neamului românesc, cel chemat să înnoiască, prin Duhul, Biserica drept-măritoare din Ardeal.

Şi acum..., a Născătoarei:

Pe tine, Născătoare de Prunc dumnezeiesc şi Fecioară, toate neamurile te fericim, ca unii care ne-am izbăvit prin tine din blestem; că ai născut pe Domnul, bucuria tuturor celor credincioşi.

Catavasia
Sedealna, glasul al 8-lea:

Podobie: *Pe Înţelepciunea...*

Propovăduindu-L pe Hristos în tot ţinutul de peste codrii Carpaţilor, s-au auzit cuvintele tale pline de înţelepciune şi mireasmă dumnezeiască. Ortodoxia credinţei ai întărit, biserici şi şcoli ridicând, bună rânduială în eparhie statornicind, şi, ca Pavel Apostolul, te-ai arătat apărător al cuvântului Evangheliei. Pentru aceasta, poporul te-a iubit ca pe un izbăvitor al

său, iar Dumnezeu te-a făcut cetățean al cerului. De Dumnezeu cuvântătorule, Andreie, ierarhul cel smerit al Transilvaniei, roagă-te Domnului, iertare de greşeli să dăruiască celor ce cu dragoste săvârşesc sfântă pomenirea ta.

Slavă... Şi acum..., a Născătoarei:

Când va veni Stăpânul tuturor să judece tot pământul, cu cei de-a dreapta ta numără-mă şi pe mine păcătosul, ca să mă îndepărtezi de întunericul cel mai din afară, unde vor fi aruncați cei necredincioşi. Tu, Preacurată, Născătoare de Dumnezeu, apără-mă de demonii cei cumpliți în ziua aceea, ca să strig ție, bucurându-mă: Roagă-te Fiului tău şi Dumnezeului nostru ca să-mi dăruiască iertare de greşeli, căci pe tine te am nădejde ca o ancoră tare şi nemişcată, eu, nevrednicul robul tău.

Cântarea a 4-a:

Irmos: *Stând împreună cu minunatul Avacum...*

Înzestrat de Dumnezeu cu înțelepciune şi pricepere, ai învățat a grăi multe limbi ale neamurilor, dar, când focul dumnezeieştii preoții a coborât peste creştetul tău, Părinte Sfinte, ai început a vorbi graiul Duhului Sfânt, înțeles de toți cei ce caută să se înnoiască prin har.

Dacă ai fost trimis de ierarhii Mitropoliei sârbeşti să fii chivernisitor al Eparhiei românilor ortodocşi din Transilvania, îndată soborul preoților, cunoscând vrednicia ta, te-a cerut să fii hirotonit episcop al lor, ca cel de un neam şi de o credință cu ei.

Slavă..., a Treimii:

Treime de o Ființă, Unime în trei Ipostasuri Te-a propovăduit, cel între Sfinți, Andrei, păstorul Ardealului. Asemenea şi noi Te cinstim, Dumnezeu într-o fire cu adevărat, Cel ce ne mântuieşti, pentru rugăciunile alesului Tău.

Şi acum..., a Născătoarei:

Grădina ta păzeşte-o, Născătoare de Dumnezeu, pentru a nu fi năpădită de neghinele vrăjmaşului; că întru tine aceasta cu credință împărățind, întru tine se întăreşte şi, prin tine biruind, înfrânge toată încercarea, dezarmează pe vrăjmaşi şi întrarmează pe supuşii ei.

Catavasia

Cântarea a 5-a:

Irmos: ***Cărbunele aprins, luat în cleşte...***

Sfântului Ierarh Calinic de la Râmnic te-ai asemănat la fapte şi-n credinţă. Legăturile tale cu acesta şi cu stareţul Neonil de la Neamţ au arătat că, deşi Munţii Carpaţi despărţeau vremelnic pe fraţii români, cugetul şi fiinţa lor le erau una.

Sfinte Ierarhe Andrei prealuminate, înţeles-ai că graiul unui popor asemenea este unui copac care-şi schimbă frunzele şi ramurile în fiecare primăvară, trunchiul rămânând acelaşi. Acest gând ţi-a dat aripi să răspândeşti prin tipar cuvântul Scripturii, după limba şi înţelesul poporului.

***Slavă...*, a Treimii:**

Preasfântă Treime, Dumnezeul nostru, închinat în trei Ipostasuri, pentru rugăciunile Sfântului Ierarh Andrei, păzeşte neamul românesc care slăveşte preasfânt Numele Tău.

***Şi acum...*, a Născătoarei:**

Ca din porfiră s-a ţesut trupul lui Emanuil înlăuntru, în pântecele tău, Preacurată, ceea ce eşti porfiră înţelegătoare; pentru aceasta, Născătoare de Dumnezeu, cu adevărat pe tine te cinstim.

Cântarea a 6-a:

Irmos: *Iona, cel ce a suferit...*

Aşa cum sufletul este legat de trup, tot aşa şi Biserica este legată de poporul credincios. Aceasta înţelegând, Sfinte Ierarhe Andrei, atunci când ai fost chemat să păstoreşti poporul bine-credincios al Transilvaniei, ţi-ai iubit neamul, iar Bisericii lui i-ai statornicit rânduieli ca să dăinuiască până la sfârşitul veacurilor.

Părinte sfinţite, înţelepte lucrător în via Domnului, Andrei preafericite, scris-ai cărţi de zidire sufletească, răspândite în toate ţinuturile româneşti, întărind astfel unitatea de credinţă şi de neam.

***Slavă...*, a Treimii:**

Treime neamestecată, nedespărţită, şi Una în Fiinţă, aşa ai teologhisit, Sfinte Ierarhe Andreie, în Ardeal, asemenea Sfântului Calinic din Ţara Românească, precum şi înţeleptului episcop Melchisedec din Moldova. Troiţă de

arhierei români, trei lumini ați aprins să lumineze poporul credincios pe calea mântuirii.

***Şi acum...*, a Născătoarei:**

Încăput-ai pe Cel neîncăput din fire; purtat-ai pe Cel ce poartă toate; alăptat-ai, Curată, pe Cel ce hrăneşte toată făptura, pe Hristos, Dătătorul de viață, Hristos- Dumnezeul nostru.

Catavasia

Condacul Ierarhului,

glasul al 8-lea:

Podobie: *Apărătoare Doamnă...*

Pe cel ce a fost, între ierarhii Bisericii drept-măritoare, străjer al adevărului şi ctitor de cultură românească, pe Sfântul Andrei al Transilvaniei, după cuviință să-l lăudăm, că s-a arătat vistierie nesecată, fereastră prin care ne vine lumină din cer şi mână binecuvântată prin care Dumnezeu poporului român daruri alese trimite; măritului păstor, credincioşii, să-i strigăm: Bucură-te, Sfinte Andrei, înțelept ierarh al lui Hristos!

ICOS:

Pe înțeleptul păstor, luminat de Duhul Sfânt, pe Marele Andrei, ierarhul cel sfințit al Transilvaniei, să-l cinstim în cântări duhovniceşti; pe oşteanul neînfricat al lui Hristos, care pacea cerească şi buna rânduială în Biserica dreptmăritoare le-a adus; ctitor de viață şi limbă românească, insuflatul tâlcuitor şi cunoscător al Sfintelor Scripturi; Gura de aur din care curg, ca dintr-un izvor, râuri de învățături spre zidirea sufletească a poporului bine-credincios. Pentru aceasta, cu dragoste îi cântăm: Bucură-te, Sfinte Andrei, înțelept ierarh al lui Hristos!

SINAXAR:

Întru această zi, 30 noiembrie, se face pomenirea Sfântului Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei.

Acest minunat părinte, trimis de Dumnezeu ca un apostol, pentru a aduce nădejde şi pace neamului românesc ortodox, oprimat şi umilit din Ardeal, a strălucit în întunericul veacului al XIX-lea ca o lumină, pe care vânturile şi furtunile nu au reuşit să o stingă.

S-a născut din părinți temători de Dumnezeu, proveniți din aromânii din Peninsula Balcanică (Grecia, Albania, Macedonia, Kosovo de azi), care, din cauza stăpânirii turceşti, în veacul al XVIII-lea, s-au refugiat în câteva țări creştine din Imperiul Austriac: Austria, Ungaria, Transilvania, Slovacia şi o parte din Polonia.

Familia Şaguna, în care, din voia lui Dumnezeu, a venit pe lume Anastasiu,

viitorul sfânt ierarh al Ardealului, se aşezase în oraşul Mişcolţ, în nord-estul Ungariei. Vrednica sa mamă, Anastasia (născută în 1785), a dat pruncului nou-născut pe 20 decembrie 1808, de începutul înainte-prăznuirii Naşterii Domnului, numele ei, care înseamnă înviere. Simţea cu duhul că, aşa cum Naşterea Domnului anunţă deja praznicul Învierii, tot aşa şi Anastasiu, născut în ajunul Crăciunului, avea să aducă învierea Ortodoxiei neamului românesc din care făcea parte. Pruncul Anastasiu se adăuga ca a treia floare a buchetului familiei binecuvântate de Dumnezeu. La câţiva ani numai, tatăl său, căzând în dificultăţi materiale, a trecut la catolicism, murind după puţin timp. Nu înainte de a-şi lăsa copiii minori sub tutela arhiepiscopului catolic de Agria pentru a fi educaţi în romano-catolicism. Anastasia Şaguna s-a găsit în faţa necazurilor vieţii cu trei copii: Evreta, Ecaterina şi Anastasiu, rămaşi orfani de tată şi încredinţaţi unor aşezăminte de educaţie catolice. Ca o leoaică, Anastasia şi-a crescut cu dârzenie exemplară copiii în duhul Ortodoxiei. Astfel că la vârsta de 18 ani toţi cei trei copii ai ei au făcut cerere oficială de reprimire în Biserica Ortodoxă. Ortodoxia viitorului mare ierarh este opera fericitei sale mame, Anastasia. Ziua de 29 decembrie 1826 când Anastasiu Şaguna şi-a declarat, la 18 ani, în limba latină hotărârea de a redeveni ortodox e tot atât de memorabilă pentru istoria Bisericii Ortodoxe ca şi ziua naşterii lui. Se încheia astfel o dramă sufletească adâncă. Anastasia Şaguna s-a preocupat în special de Anastasiu, care a fost dat să înveţe la cele mai bune şcoli ale timpului: gimnaziul „superior” (liceul) din Pesta (azi, Budapesta); apoi Universitatea din acel oraş, unde a făcut studii strălucite de filosofie şi drept. La terminarea studiilor, tânărului Anastasiu i se deschidea în faţă o frumoasă carieră de avocat, judecător sau profesor. Însă, la îndemnul sfintei sale mame, a plecat la Vârşeţ (în Banatul sârbesc de azi) şi s-a înscris la Seminarul Teologic româno-sârb de acolo. La absolvire intră ca frate în mănăstirea sârbească Hopovo, unde, la nici 25 de ani, cere să fie tuns în monahism. A primit numele Sfântului Apostol Andrei, cel întâi chemat, numai Dumnezeu ştiind atunci că Andrei Şaguna avea să fie cel menit să restaureze şi să reînvie Ortodoxia românească din Transilvania asuprită şi umilită de stăpânitorii nedrepţi ai acestui pământ. Mulţumită să-şi vadă fiul monah ortodox, virtuoasa lui mamă, Anastasia, pildă de jertfelnicie creştin-ortodoxă s-a mutat împăcată la Domnul, în vârstă de 51 de ani pe 17 ianuarie 1836.

Andrei Şaguna era un călugăr învăţat, cu studii de drept, filosofie şi teologie, bun cunoscător al limbilor: română (inclusiv dialectul aromân), maghiară, germană, sârbă, greacă, latină şi slavonă. Cu toate acestea, noul ostaş în slujba Domnului Hristos s-a ostenit întru smerenie şi ascultare deplină, lucrând cu timp şi fără timp în împlinirea virtuţilor, sporind în evlavie şi rugăciune curată, desăvârşindu-se duhovniceşte şi înălţându-se, prin cunoaştere, către asemănarea cu Dumnezeu. A fost apreciat foarte mult de ierarhii ortodocşi sârbi, care l-au rugat să părăsească liniştea mănăstirii şi să activeze în cadrul Mitropoliei sârbe de la Carloviţ. Făcând ascultare, împlineşte această chemare şi, timp de 13 ani, activează ca rector, ca asesor (consilier) mitropolitan, ca

profesor de seminar şi ca egumen la patru mănăstiri sârbeşti (Iazak, Beşenovo, Hopovo şi Covil).

În vara anului 1846, mitropolitul de la Carloviţ l-a numit „vicar general" al Episcopiei româneşti vacante a Transilvaniei, cu sediul la Sibiu; în decembrie 1847, „soborul" protopopilor ardeleni l-a propus ca episcop; confirmat de Curtea Imperială din Viena, a fost hirotonit arhiereu de către mitropolitul din Carloviţ, în Duminica Tomii a anului 1848, în plină izbucnire a revoluţiei în Ardeal, şi în întreaga Europă.

Chiar în ziua hirotonirii a plecat spre Sibiu, unde poporul român ortodox îl aştepta ca pe un izbăvitor. S-a implicat direct şi cu multă dăruire în toate acţiunile de reabilitare a identităţii culturale şi spirituale a naţiunii românilor ardeleni, pe primul loc fiind atât recunoaşterea lor ca „naţiune" egală în drepturi cu maghiarii, saşii şi secuii, cât şi desfiinţarea iobăgiei. S-a implicat în toate sectoarele vieţii social-politice a vremii sale. De aceea la Marea Adunare Naţională de la Blaj din 3/15 mai 1848, şi după aceea, falnicul episcop ortodox de la Sibiu, Andrei Şaguna, a fost considerat, pe bună dreptate, ca „diplomatul" reformelor româneşti din Ardeal, alături de teoreticianul sau ideologul ei, Simion Bărnuţiu, şi de conducătorul de oşti populare, Avram Iancu. Mai târziu, a fost membru în Dieta din Pesta, membru în Senatul Imperial din Viena şi preşedinte al unor Conferinţe naţional-politice româneşti ce s-au întrunit la Sibiu şi Alba Iulia. Peste tot a susţinut şi apărat cu demnitate drepturile legitime ale tuturor românilor ardeleni.

În plan bisericesc, Mitropolitul Andrei Şaguna a luptat cu mult curaj, timp de 15 ani, pentru ieşirea Bisericii româneşti din Ardeal de sub jurisdicţia Mitropoliei sârbeşti de la Carloviţ, sub care a fost aşezată în mod abuziv de Curtea Imperială de la Viena. Lupta lui a fost încununată de izbândă în decembrie 1864, când s-a aprobat restaurarea vechii Mitropolii a Ardealului (desfiinţată în 1701 de autorităţile de stat de atunci prin trecerea la „unire" cu Roma a unei părţi a clerului ortodox), iar Andrei Şaguna a devenit arhiepiscop al Sibiului şi mitropolit al românilor din Ardeal, Banat şi „părţile de vest" (Crişana). El a întocmit, apoi, o lege de organizare, cunoscută sub numele de Statutul organic, aprobată de un Congres Naţional-Bisericesc în anul 1868, prin care se prevedea autonomia Bisericii sale faţă de stat, dar şi participarea laicilor la conducerea vieţii bisericeşti, în probleme administrative şi economice. Biserica din Ardeal s-a condus după acest statut până în anul 1925, dar principiile lui de bază s-au păstrat şi în Statutele următoare ale Patriarhiei Ortodoxe Române până în ziua de astăzi.

Mitropolitul Andrei a fost un adevărat „ctitor" de viaţă şi limbă românească în Transilvania, un adevărat „ministru al culturii şi învăţământului". El a reorganizat vechea şcoală teologică de la Sibiu (existentă din 1786) ca un „Institut Teologico-Pedagogic", cu două „secţiuni", în care se pregăteau viitorii preoţi, dar şi învăţătorii celor aproximativ 800 de şcoli primare din Ardeal, îndrumate de Biserică (mai mult de jumătate fiind înfiinţate în timpul lui Şaguna). Tot el (împreună cu protopopul Ion Popasu) a întemeiat Gimnaziul cu opt clase din Braşov (actualul Colegiu „Andrei Şaguna"), un Gimnaziu la Brad, în jud. Hunedoara, o şcoală „reală-comercială" în Braşov şi a iniţiat cursuri pentru neştiu-

torii de carte în fiecare parohie. La Sibiu a înfiinţat o „tipografie diecezană”, în 1850, în care s-au tipărit ziarul „Telegraful Român” (din ianuarie 1853 până azi, în mod neîntrerupt), „Calendarul” eparhial (numit azi „Îndrumătorul bisericesc”, din 1852 până azi), o serie de manuale pentru şcolile primare, dar şi manuale pentru învăţământul teologic (unele scrise de el însuşi), toate cărţile de slujbă, unele în mai multe ediţii, o nouă ediţie a Bibliei, între 1856 şi 1858 şi multe altele. Tot Şaguna a fost acela care a obţinut acordul autorităţilor pentru înfiinţarea Asociaţiunii Transilvane pentru Literatura şi Cultura Poporului Român (Astra), al cărei preşedinte a fost timp de şase ani. A acordat burse, din fondurile Arhiepiscopiei, unor tineri care urmau studii gimnaziale şi universitare, din rândul cărora s-a format elita intelectuală a Ardealului de altădată.

Sub raport gospodăresc, a cumpărat actuala reşedinţă mitropolitană din Sibiu şi câteva clădiri din apropiere pentru Institutul Teologico-Pedagogic, şi alte imobile. Tot el a ctitorit biserica din Guşteriţa (azi, cartier al Sibiului) şi a îndemnat preoţii şi credincioşii să contribuie cu banii şi braţele lor la ridicarea unor biserici şi clădiri şcolare. Intenţiona să zidească o catedrală în Sibiu, dar nu a reuşit să strângă banii necesari pentru începerea lucrărilor. De aceea, slujea în „biserica de pe groapă” şi apoi în „biserica grecească” din „cetate”, pe locul actualei catedrale.

A fost un ales rugător şi postitor, un desăvârşit liturghisitor, predicator şi păstor de suflete, care a păstrat în permanenţă legătura cu clerul şi credincioşii prin minunatele pastorale trimise la Crăciun, la Paşti şi în alte ocazii.

Acesta a fost mitropolitul Andrei Şaguna, ierarhul trimis de Dumnezeu în mijlocul românilor ortodocşi din Ardeal, pe seama cărora a creat atâtea instituţii bisericeşti şi culturale, care au rezistat în faţa tuturor vitregiilor istoriei, ajungând până la noi. A trecut la cele veşnice în 16/28 iunie 1873, la vârsta de 65 de ani, fiind îngropat lângă biserica mare din Răşinari, aşa cum a rânduit el însuşi prin testament, fiind prohodit de un singur preot, „fără predică şi fără pompă”. Cu toată smerenia lui, cu adevărat călugărească, poporul drept-credincios l-a cinstit cum se cuvine şi după moarte, încât s-a creat un adevărat „cult popular” al mitropolitului Andrei cel Mare şi Sfânt. Zeci de oameni de cultură, români, dar şi străini, au scris cărţi şi alte lucrări despre viaţa şi strădaniile sale întru slujirea Bisericii şi a neamului său, socotindu-l între cei mai de seamă ierarhi pe care i-a avut Biserica Românească în tot decursul istoriei sale.

Dacă Dumnezeu dă fiecăruia după intensitatea dragostei şi după sfinţenia vieţii, Sfântului Andrei, Mitropolitului Ardealului, Mântuitorul i-a dat din prisosul iubirii Sale. Născut şi crescut în Ortodoxie curată de o mamă sfântă, a renăscut şi a crescut în Ortodoxie un neam întreg. De numele acestui mare ierarh se leagă tot ceea ce înseamnă spiritualitatea, cultura, istoria şi Ortodoxia unui ţinut românesc răstignit de mai multe ori, dar tot de atâtea ori înviat prin aleşii trimişi de Dumnezeu la vreme potrivită. Aşadar, minunea cea mai mare pe care a săvârşit-o Dumnezeu prin acest neînfricat slujitor al său şi viteaza lui mamă este reînvierea întru Ortodoxie a unui neam obidit şi asuprit pe nedrept în propria ţară. Dumnezeu să ne lumineze şi pe noi toţi care îi cinstim sfânta pomenire.

Cu ale lui sfinte rugăciuni, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi!

Cântarea a 7-a:

Irmos: *Trecut-au prin văpaia cea nestinsă...*

Bucură-te, cetatea Sibiului şi tu, Transilvanie preafrumoasă, că Dumnezeu ți-a trimis, în vremuri de restrişte, viteaz izbăvitor şi apărător al Ortodoxiei tale şi al sfintelor ei predanii, pe Andrei, cel întocmai la fapte şi nume cu Apostolul, care a semănat cuvântul Evangheliei în pământ românesc: Dumnezeul părinților noştri bine eşti cuvântat!

Smerit nevoitor şi împlinitor al virtuților, desăvârşit liturghisitor şi neîntrecut propovăduitor al Cuvântului vieții, păstor şi ocrotitor al poporului necăjit şi asuprit te-ai arătat, Sfinte Ierarhe Andrei, iar acum eşti rugător fierbinte pentru mântuirea tuturor celor ce ți-au fost încredințați spre păstorire şi cânți: Dumnezeul părinților noştri, bine eşti cuvântat!

Slavă..., a Treimii:

Treime Sfântă, fără de început, nezidită, nedespărțită Unime, primeşte rugăciunile slujitorului şi casnicului Tău, smeritul Ierarh Andrei, iar pe noi, cei ce ne pocăim pentru păcatele pe care le-am făcut cu voie şi fără de voie, ne miluieşte, că Tu eşti Dumnezeul părinților noştri, Cel binecuvântat.

Şi acum..., a Născătoarei:

Ca ploaia pe lână pogorându-Se în pântecele tău, S-a întrupat Râul păcii şi Izvorul bunătății, Cel ce numără picăturile ploii şi este binecuvântat ca singurul Dumnezeu al părinților noştri.

Catavasie

Cântarea a 8-a:

Irmosul: *Tinerii cei de odinioară...*

După îndelungi osteneli şi multe împliniri, calea vieții acesteia ai săvârşit, Dumnezeu la Sine chemându-te, Sfinte Ierarhe Andrei. Trupul ostenit de povara anilor a fost aşezat cu cinste în mormânt nou, lângă biserica din Răşinari, iar sufletul tău s-a întors la Cel Care i-a dat viață, ca să-l aşeze în grădina Raiului pentru a cânta: Bine să cuvânteze toată făptura pe Domnul şi să-L preaînalțe întru toți vecii!

Toată viața ai petrecut întru smerenie şi tot în smerenie s-a făcut şi prohodirea ta, Sfinte, când te-ai mutat de pe pământ la cer. Văzând aceasta, poporul bine-credincios te-a cinstit cu evlavie ca pe un părinte iubitor, simțind că sufletul tău încărcat de virtuți este în mâna lui Dumnezeu, unde cântă: Bine să cuvânteze toată făptura pe Domnul şi să-L preaînalțe întru toți vecii!

Slavă..., a Treimii:

Aici în ghicitură, iar în ceruri față către față, vezi chipul Celui pe Care L-ai propovăduit şi dorit în viața pământească, Dumnezeu în Treime lăudat, Căruia Îi cânți, veselindu-te: Bine să cuvânteze toată făptura pe Domnul şi să-L preaînalțe întru toți vecii!

Şi acum..., a Născătoarei:

Sfeşnicul cel poleit cu aur a arătat cu închipuire dumnezeiasca ta naştere, Preacurată, cinstită, că tu ai răsărit lumii Lumina cea neapropiată, Căreia strigăm: Bine să cuvânteze toată făptura pe Domnul şi să-L preaînalțe întru toți vecii!

Catavasie

Cântarea a 9-a:

Irmosul: *Taină străină văd...*

Trecerea ta la veşnicele locaşuri a adus mare întristare, dar şi linişte în sufletele păstoriților tăi. Cu toții s-au mângâiat, cunoscând viața ta plină de virtuți, care s-a asemănat unui pom încărcat de roadele Duhului Sfânt, ce a fost răsădit în grădina Raiului, unde toți sfinții cântă: Bine să cuvânteze toată făptura pe Domnul şi să-L preaînalțe întru toți vecii!

Roagă-te, Sfinte Ierarhe, Părintelui luminilor, să ne izbăvim de primejdii şi de necazuri, să trimită pace lumii, îmbelşugare neamului românesc şi alese bucurii duhovniceşti celor ce prăznuiesc cu dragoste pomenirea ta şi se închină cu evlavie sfintei tale icoane.

Slavă..., a Treimii:

Preasfântă Treime, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne şi ajută-ne nouă să ne mântuim, aşa cum ai ajutat Sfântului Andrei, învățătorul nostru, ca să cântăm într-un glas şi într-o simțire cu sfinții din ceruri: Slavă Ție, Doamne, Cel Care ne mântu-

ieşti pe noi, păstrându-ne pururea întru iubirea Ta.

Şi acum..., a Născătoarei:

Născătoare de Dumnezeu, nădejdea mântuirii noastre şi rugătoarea noastră la Fiul tău şi Domnul, ridică de la noi sarcina cea grea a păcatelor şi a necazurilor, ca să te lăudăm în veci.

Catavasie

Luminânda

Glasul al 3-lea:

Podobie: *Cămara Ta, Mântuitorule...*

Lumină aprinsă din lumina lui Hristos, ca un nou apostol al neamului românesc, ai purtat lumina Ortodoxiei în ţinutul Transilvaniei, Ierarhe Andreie, lauda credincioşilor.

Slavă... Şi acum..., a Născătoarei, glasul al 2-lea:

Podobie: *Femei, auziţi glasul...*

Pe Dumnezeu, pe Care L-ai născut, Fecioară cu totul fără prihană, roagă-L pentru toţi cei ce te cinstesc pe tine cu dreaptă credinţă, împreună cu Apostolul cel cinstit, ca să dobândim dumnezeiasca strălucire a Fiului tău şi stare cu cei aleşi şi sfinţi, că poţi câte voieşti.

LA LAUDE

Glasul al 4-lea:

Podobie: Ca pe un viteaz...

Astăzi, neamul românesc se bucură duhovniceşte la pomenirea cea de peste an a Sfântului Ierarh Andrei, cel ce a luminat ca un luceafăr pământul Transilvaniei, în care se preaslăveşte, de cei bine-credincioşi, Dumnezeu-Treimea, Cel Unul în Fiinţă şi închinat în trei Ipostasuri.

Din pruncie şi până la tinereţe, Anastasia, fericita ta mamă, ţi-a îndreptat paşii pe calea adevărului mântuitor, care înviază sufletele şi le înalţă la asemănarea cu Dumnezeu, Ziditorul tuturor. Pentru aceasta, Părinte Andrei, chemat ai fost să fii păstorul cel bun al credincioşilor ardeleni, pe care i-ai călăuzit către limanul mântuirii.

Anastasiu ai fost numit la Botez, Sfinte Ierarhe prealăudate, cel chemat de Dumnezeu să reînvii neamul românesc din mult încercatul ţinut al Transilvaniei, căruia i-ai insuflat nădejde şi putere să lupte împotriva vrăjmaşilor şi să păstreze dreapta credinţă în Hristos, Mântuitorul sufletelor noastre.

Ca o piatră tăiată din Hristos, Piatra cea din capul unghiului, aşezat ai fost, Sfinte Ierarhe Andrei, la temelia Bisericii Ortodoxe din Ardeal, pe care cu osteneală şi rugăciune ai păzit-o neclintită, şi ai aşezat pe dânsa turma cea cuvântătoare, alcătuind, astfel, Trupul Tainic al Mântuitorului Hristos.

Slavă..., glasul al 6-lea:

Pe cel ales de Hristos să sădească flori bine mirositoare şi preafrumoase în grădina ținutului transilvan, pe Sfântul Ierarh Andrei, să-l lăudăm ca pe cel ce este raza Soarelui-Hristos, chemat să lumineze şi să înfrumusețeze chipul lui Dumnezeu în credincioşii acestui pământ, ca apoi, asemenea unor crini, să-i răsădească în grădina Edenului ceresc, unde să fie veşnic cu Dumnezeu, Părintele luminilor şi Mântuitorul tuturor.

Şi acum..., a Născătoarei, asemenea:

Născătoare de Dumnezeu, tu eşti vița cea adevărată care a odrăslit rodul Vieții; ție ne rugăm: Roagă-te, Stăpână, cu Sfântul Ierarh Andrei şi cu toți sfinții, să se miluiască sufletele noastre.

DOXOLOGIA MARE, troparele, ecteniile şi apolisul.

LA LITURGHIE

LA FERICIRI

se pune: din Canonul I al Sfântului Apostol Andrei, Cântarea a 3-a, pe 4, iar din Canonul Sfântului Ierarh Andrei, Cântarea a 6-a, pe 4.

Prochimen, glasul al 7-lea:

Drepții să se bucure de izbânzile lor...

Stih: *Cântați Domnului cântare nouă, lauda Lui în Biserica celor cuvioşi.*

APOSTOLUL, din Epistola către Efeseni (5, 8-19): Fraților, ca fii ai luminii să umblați (caută luni, în săptămâna I după Rusalii)

Aliluia, glasul al 7-lea:

Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta.

Stih: *Nu mă lepăda de la fața Ta şi Duhul Tău cel Sfânt nu-L lua de la mine.*

EVANGHELIA de la Luca, 6, 17-23:

În vremea aceea a stat Iisus la loc şes... (caută la 6 decembrie)

CHINONICUL:

Întru pomenire veşnică va fi dreptul şi de auzul rău nu se va teme.

Acatistul Sfântului Ierarh Andrei, Mitropolitul Transilvaniei

După obişnuitul început se zic Condacele şi Icoasele:

Condacul 1:

Înțeleptului apărător al Ortodoxiei şi vrednicului păstor al Bisericii neamului românesc, celui ce a fost trimis de Dumnezeu, în vremuri de restrişte, să fie povățuitor iscusit al credincioşilor dreptmăritori cei necăjiți şi întristați, Sfântului Andrei, Mitropolitul Transilvaniei, să-i aducem laude ca unui nou apostol al lui Hristos, zicând: Bucură-te, Sfinte Andrei, înțelept ierarh al lui Hristos!

Icosul 1:

Din fragedă copilărie ai dobândit învățătura cea mântuitoare a lui Hristos, Piatra cea din capul unghiului, pe care s-a zidit, în Duhul Sfânt, biserica făpturii tale. Iar, când a binevoit Hristos, te-a aşezat, pe tine, Sfinte Ierarhe Andrei, ca pe o piatră sfințită, la temelia Bisericii drept-măritoare a românilor ardeleni. Pentru aceasta îți cântăm:

Bucură-te, nespusă bucurie a Anastasiei, fericita mamă, care te-a născut;

Bucură-te, dar de mult preț, dăruit de Dumnezeu poporului român;

Bucură-te, că la Botez ai primit numele Învierii;

Bucură-te, că ai fost crescut în dreapta credință;

Bucură-te, mădular cinstit al trupului tainic al lui Hristos;

Bucură-te, cel întărit cu pecetea darului Sfântului Duh;

Bucură-te, că din tinerețe iubitor de ştiință şi sfințenie ai fost;

Bucură-te, albină cuvântătoare, care nectarul cunoştințelor ai adunat;

Bucură-te, floare, pe care roua Duhului s-a aşezat;

Bucură-te, cel ce Crucea ai luat şi lui Hristos ai urmat;

Bucură-te, candelă aprinsă din lumina Preasfintei Treimi;

Bucură-te, pom, care darurile Duhului Sfânt ai rodit;

Bucură-te, Sfinte Andrei, înțelept ierarh al lui Hristos!

Condacul al 2-lea:

Cu mintea luminată de Duhul Sfânt ai dobândit din cunoştinţele acestei lumi, dar mai ales pe cele mântuitoare ale Sfintelor Scripturi şi ale Părinţilor celor de demult. Toate ca pe o moştenire nepreţuită le-ai păstrat şi, cu sârguinţă, în viaţa ta le-ai împlinit, cântând lui Dumnezeu: Aliluia!

Icosul al 2-lea:

Nu de la oameni chemare primind, ci de la Dumnezeu, Sfinte Ierarhe Andrei, preafericite, rânduit ai fost să fii întâi-stătător al credincioşilor neamului tău din ţinutul Transilvaniei, care cu dragoste te-au primit, ca pe un izbăvitor al lor şi ca pe un călăuzitor către lumina cea neînserată a Împărăţiei Cerurilor, cântând:

Bucură-te, cel întocmai la nume cu Apostolul neamului nostru;

Bucură-te, izbăvitorul poporului român din pătimirile lui;

Bucură-te, purtătorul luminii lui Hristos în pământ transilvan;

Bucură-te, apărătorul dreptei credinţe şi împlinitorul virtuţilor;

Bucură-te, păstorul cel bun, întâi-stătător pe scaunul arhieresc al Sibiului;

Bucură-te, povăţuitorul şi sprijinitorul celor curaţi cu inima;

Bucură-te, părintele credinţei, aducător de nădejde credincioşilor;

Bucură-te, sol al lui Hristos, care aduci pace pe pământ;

Bucură-te, ierarhe, care „unitatea Duhului întru legătura păcii” ai păzit;

Bucură-te, slujitor „ajuns la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos”;

Bucură-te, apostole, care „un Domn, o credinţă, un botez şi un Dumnezeu al tuturor” ai mărturisit;

Bucură-te, că ardelenii sunt „pecetea apostoliei tale în Hristos”;

Bucură-te, Sfinte Andrei, înţelept ierarh al lui Hristos!

Condacul al 3-lea:

Munţii Carpaţi, care înconjoară ca o cetate Ardealul străbun, păstorit de tine, Sfinte Andrei, niciodată nu şi-au închis porţile pentru fraţii români, renăscuţi din apă şi din Duh, de aceeaşi mamă – Biserica drept-măritoare, una, sfântă, sobornicească şi apostolică. Pe toţi i-ai povăţuit, după porunca lui Hristos, să se iubească unul pe altul şi să cânte: Aliluia!

Icosul al 3-lea:

Ajungând, Sfinte Ierarhe, întâi-stătător pe scaunul vlădicesc al Sibiului, ai împletit, mai întâi, credința cu fapta, pildă vie de trăire în Hristos făcându-te păstoriților tăi, ca, apoi, toată lucrarea ta, săvârşită spre lauda Preasfintei Treimi, să devină îndreptar al Bisericii, spre folosul clerului şi al credincioşilor din vremea ta, dar şi al nostru, al celor care-ți cinstim ostenelile, cântându-ți unele ca acestea:

Bucură-te, mare mitropolit al Transilvaniei;

Bucură-te, cel ce temelia Ortodoxiei din Ardeal ai întărit;

Bucură-te, cel ce cu sârguință în via Domnului ai lucrat;

Bucură-te, că Bisericii îndreptar canonic de mare preț ai lăsat;

Bucură-te, cel care prima călăuză pastorală pentru clerul ortodox ai scris;

Bucură-te, cel asemenea părinților, ce canoane şi rânduieli bisericeşti ai aşezat;

Bucură-te, cel ce viața ta, în lumina Scripturilor, ți-ai îndreptat;

Bucură-te, cel ce, „ştiind că zilele rele sunt, vremea ai răscumpărat";

Bucură-te, învățător care în laude şi cântări duhovniceşti lui Dumnezeu I-ai liturghisit;

Bucură-te, ostaş întrarmat cu armele adevărului şi platoşa dreptății;

Bucură-te, rugător fierbinte către Dumnezeu, pentru ca iubirea Lui în lume să prisosească;

Bucură-te, Sfinte Andrei, înțelept ierarh al lui Hristos!

Condacul al 4-lea:

Înălțatu-te-ai, Sfinte Andreie, păstorul cel sfințit al Transilvaniei, nou Moise pe muntele faptelor bune, osebindu-te de lucrurile lumeşti şi trecătoare, în lumina Duhului Sfânt fiind; de aceea Dumnezeu te-a insuflat să alcătuieşti îndreptătoare rânduieli Bisericii noastre, după care şi noi viața ne călăuzim, cântând lui Dumnezeu: Aliluia!

Icosul al 4-lea:

Ca şi pe Pavel, Apostolul lui Hristos, aşa şi pe tine, Părinte Andrei, nici primejdiile, nici prigonirile, nici amenințările cu moartea nu te-au despărțit de sfânta lucrare încredințată ție de Dumnezeu. Pentru aceasta, te lăudăm ca pe un mare apărător al

Ortodoxiei şi ca pe un harnic lucrător în via Domnului, de unde ai smuls spinii şi pălămida semănate de vrăjmaşi, cântându-ți, cu dragoste, unele ca acestea:

Bucură-te, luceafăr răsărit spre izbăvirea neamului românesc;

Bucură-te, că nimic nu te-a despărțit de dragostea lui Hristos;

Bucură-te, orator luminat, care înțelepciunea acestei lumi ai nesocotit;

Bucură-te, cel ce cu gândul la moarte şi la viața veşnică te-ai întrarmat;

Bucură-te, cuvânt auzit în Transilvania şi în toate ținuturile româneşti;

Bucură-te, solul păcii, care vesteşti dumnezeiasca pace a lui Hristos;

Bucură-te, mustrătorul celor ce pe Hristos Îl necinstesc;

Bucură-te, cel ce ai ştiut că „a viețui este Hristos şi a muri câştig";

Bucură-te, chip, în care Hristos frumusețea slavei Lui a zugrăvit;

Bucură-te, sfeşnic cu lumina Ortodoxiei mărturisitoare împodobit;

Bucură-te, locaş al Duhului Sfânt, de mireasmă duhovnicească umplut;

Bucură-te, arhiereu a cărui „viață este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu";

Bucură-te, Sfinte Andrei, înțelept ierarh al lui Hristos!

Condacul al 5-lea:

Pe înțeleptul păstor, luminat de Duhul Sfânt, pe Andrei, ierarhul cel minunat al Ardealului, să-l cinstim în cântări duhovniceşti, pentru că: ostaş neînfricat al lui Hristos s-a arătat, aducând pace cerească şi bună rânduială în Biserica drept-măritoare; ctitor de cultură românească, inspirat tâlcuitor şi cunoscător al Sfintelor Scripturi, pe care le-a răspândit, aducând laudă lui Dumnezeu, cântarea: Aliluia!

Icosul al 5-lea:

Precum odinioară Sfinții Trei Ierarhi, Vasile, Grigorie şi Ioan, un duh şi un cuget aveau prin sfințenia vieții lor, aşa şi tu, Părinte Andrei, nu ai pregetat nicicum să păstrezi unitatea de credință

şi de lucrare cu Sfântul Calinic al Râmnicului şi cu Melchisedec cel înțelept al Romanului, formând o troiță de arhierei, altoită pe vița Hristos. Pentru aceasta poporul cel bine-credincios te-a cinstit, cântând, împreună cu noi, unele ca acestea:

Bucură-te, ctitor de biserici şi de viață şi limbă românească;
Bucură-te, întemeietorul multor şcoli pentru fiii neamului tău;
Bucură-te, glas răsunător, care peste Carpați s-a auzit;
Bucură-te, lumină, pe care întunericul nu o a cuprins;
Bucură-te, cel ce conştiința unității de neam ai trezit;
Bucură-te, cunoscător şi tâlcuitor al Sfintelor Scripturi;
Bucură-te, cel ce ai păstrat comuniunea cu ierarhii Ortodoxiei româneşti;
Bucură-te, că, „slujind oamnenilor, ai slujit lui Dumnezeu";
Bucură-te, cel ce de grijă neamului tău ai purtat;
Bucură-te, că, prin viețuirea ta curată, păcatul ai osândit;
Bucură-te, că pururea în dragostea lui Hristos ai rămas;
Bucură-te, că şi „mintea, şi trupul au slujit legii lui Dumnezeu";
Bucură-te, Sfinte Andrei, înțelept ierarh al lui Hristos!

Condacul al 6-lea:

Chemarea ta ca arhipăstor în scaunul mitropolitan al Sibiului, poporul cel bine-credincios a simțit-o ca pe o lumină trimisă de la Dumnezeu şi aşezată în sfeşnic – ale cărei raze au strălucit în tot ținutul românesc, mângâind suflarea neamului –, pe care o înălță către lumina cea neînserată a dumnezeirii, cântând lui Dumnezeu: Aliluia!

Icosul al 6-lea

Un trunchi cu trei ramuri ai socotit, Sfinte Andrei, țările româneşti. Pentru aceasta, scrierile tale, de Duhul Sfânt luminate, s-au răspândit în toate laturile pământului străbuni, hrănind duhovniceşte pe cei de aceeaşi credință şi simțire, statornicind rânduieli între fiii neamului, care-ți cântă aşa:

Bucură-te, lumină aprinsă din raza luminii necreate a Preasfintei Treimi;
Bucură-te, luminătorul poporului tău aflat în întuneric şi în umbra morții;
Bucură-te, cel ce te asemeni prin fapte Apostolului Andrei, cel întâi chemat;

Bucură-te, întemeietor de mitropolie,asemenea Sfântului Iachint de Vicina;

Bucură-te, ctitor de limbă românească, asemeni Sfântului Varlaam;

Bucură-te, monah-teolog cu înaltă cugetare, ca şi Sfântul Grigorie Dascălul;

Bucură-te, propovăduitor al cuvântului mântuitor, asemenea Sfântului Antim Ivireanul;

Bucură-te, apărător al Ortodoxiei, cu Sfântul Mărturisitor Iosif al Maramureşului;

Bucură-te, rugător pentru neamul românesc, cu Sfinții Pahomie de la Gledin şi Calinic Cernicanul;

Bucură-te, iscusit liturghisitor, întocmai cu Sfântul Dosoftei al Moldovei;

Bucură-te, părinte al Ardealului, asemeni Sfinților Ghelasie de la Râmeț, Iorest şi Sava;

Bucură-te, nestemată de mult preț din cununa de sfinți ierarhi ai neamului românesc;

Bucură-te, Sfinte Andrei, înțelept ierarh al lui Hristos!

Condacul al 7-lea:

Dacă ai primit toiagul păstoresc al înaltei slujiri arhiereşti, Sfinte Andrei, ai păzit turma cea cuvântătoare de lupii cei răpitori. Acest „toiag ți-a fost reazem şi întărire” în ostenelile tale, iar „celor neascultători şi nestatornici, toiag de deşteptare şi cercetare”, împărțind astfel mila şi dreptatea în tot pământul Ardealului, cântând lui Dumnezeu: Aliluia!

Icosul al 7-lea:

Sub mantia şi omoforul tău, Ierarhe prealuminate, s-au adăpostit toți cei necăjiți şi împovărați ai neamului românesc din Transilvania străbună. Copiilor le-ai fost învățător, bătrânilor sprijinitor, orfanilor părinte, bolnavilor doctor, săracilor hrănitor, dregătorilor povățuitor, călugărilor şi preoților luminător, tuturor făcându-te toate, ca pe toți să-i dobândeşti pentru Împărăția lui Dumnezeu; pentru aceasta te lăudăm, cântându-ți:

Bucură-te, cel ce eşti pecetea dreptei credințe a românilor ardeleni;

Bucură-te, pom cu felurite roade din care se hrănesc cei credincioşi;

Bucură-te, mâna prin care Hristos binecuvântează pe cei curaţi cu inima;

Bucură-te, miel trimis de Dumnezeu în mijlocul lupilor;

Bucură-te, martor al lui Hristos, care ai înfruntat nedreptatea;

Bucură-te, cel ce pe vrăjmaşi i-ai adus la cunoştinţa adevărului;

Bucură-te, cel ce din „plinătatea lui Hristos ai dobândit har peste har";

Bucură-te, glasul celor fără de glas şi sprijinul celor fără de ajutor;

Bucură-te, vistierie nesecată pentru cei săraci şi oropsiţi;

Bucură-te, pildă celor ce vor să urmeze lui Hristos spre dobândirea vieţii veşnice;

Bucură-te, părinte milostiv celor smeriţi şi îndelung-răbdător cu cei răuvoitori;

Bucură-te, slujitor cu deplină înţelepciune, în credinţă, în iubire şi în sfinţenie;

Bucură-te, Sfinte Andrei, înţelept ierarh al lui Hristos!

Condacul al 8-lea:

Dumnezeule, Cel ce eşti fără de început şi locuieşti în lumina cea neînserată, de unde priveşti spre cei smeriţi şi curaţi cu inima, atunci când ai binevoit, chemat-ai la Tine pe prietenul Tău, Andrei, cel încărcat de virtuţi, căruia i-ai zis: „Bine, slugă bună şi credincioasă, peste puţine ai fost pus, peste multe te voi pune; intră întru bucuria Domnului tău", îngerii cântându-Ţi: Aliluia!

Icosul al 8-lea:

Mare întristare a pricinuit poporului bine-credincios plecarea ta din această lume, vrednicule slujitor al lui Hristos, Sfinte Andrei! Dar, simţind că sufletul tău încărcat de roadele Duhului a fost aşezat în Raiul desfătării, s-a mângâiat şi a dat slavă lui Dumnezeu. Apoi, aşezându-ţi trupul în mormânt nou, la Răşinari, a cântat laude ca acestea:

Bucură-te, Sfinte, cel ce ai sfinţit cu trupul tău pământul străbun;

Bucură-te, bob de grâu, în aşteptarea învierii, în pământ îngropat;

Bucură-te, cel ce în ceruri comoara agonisită în viața de pe pământ ai aflat;
Bucură-te, cel ce pururea Fața lui Hristos, oglindindu-se în chipul tău, o vezi;
Bucură-te, că Hristos, în chipul tău şi în faptele tale, S-a recunoscut;
Bucură-te, cel ce în soborul arhiereilor mărturisitori ai fost rânduit;
Bucură-te, că din potirul binecuvântat de Arhiereul cel Veşnic te împărtăşeşti;
Bucură-te, cel ce te desfătezi în iubirea cea nemărginită a lui Hristos;
Bucură-te, mijlocitor către Preasfânta Treime, întreit strălucitoare;
Bucură-te, cel căruia Dumnezeu i-a descoperit din tainele Sale;
Bucură-te, sălaş de harul Dumnezeiescului Duh sfințit;
Bucură-te, vistieria Sfintei Treimi, pricinuitoarea veşnicelor bunătăți;
Bucură-te, Sfinte Andrei, înțelept ierarh al lui Hristos!

Condacul al 9-lea:

Tu, Doamne, Dumnezeule, Cel ce eşti necuprins de gând, nevăzut, neajuns, pururea fiind şi Acelaşi fiind, ai chemat la ceruri pe Sfântul Andrei, cel ce întru răbdare s-a ostenit să urce treptele desăvârşirii către asemănarea cu Tine, Creatorul tuturor, ca să-l aşezi în soborul ierarhilor, pentru a-Ți cânta: Aliluia!

Icosul al 9-lea:

Sfinte al lui Dumnezeu, Andrei, păstorul cel bun şi vrednic între mitropoliții Ardealului, după trecerea ta la veşnicele locaşuri, poporul credincios te-a cinstit ca pe un mare apărător al Bisericii Ortodoxe şi cârmuitorul lui duhovnicesc, care l-ai condus către limanurile mânturii cu învățăturile şi rânduielile statornicite de tine. De aceea te cinstim, zicând aşa:
Bucură-te, cel ce pururea în conştiința neamului nostru ai rămas;
Bucură-te, cel ce la altarul ceresc pe cei ce te cinstesc îi pomeneşti;

Bucură-te, izvor sfințit de Hristos, din care curge mierea învățăturii duhovnicești;

Bucură-te, vistierie de taină, în care Dumnezeu păstrează mană cerească;

Bucură-te, far strălucitor, prin care Hristos trimite lumină pe pământ;

Bucură-te, acoperământ ceresc, sub care se adăpostesc credincioșii;

Bucură-te, comoară de mult preț a credincioșilor ortodocși;

Bucură-te, că, în ceruri, prieten și casnic al lui Dumnezeu te-ai făcut;

Bucură-te, cel ce laudă Dumnezeului celui minunat întru Sfinții Săi cânți;

Bucură-te, rugătorule fierbinte pentru fiii Bisericii strămoșești;

Bucură-te, că lucrările tale au stat la temelia renașterii culturii neamului românesc;

Bucură-te, floare rară, udată de roua Duhului Sfânt;

Bucură-te, Sfinte Andrei, înțelept ierarh al lui Hristos!

Condacul al 10-lea:

Unitatea în duh cu ierarhii de același neam și credință, în iubirea lui Hristos, pe care ai dobândit-o pe pământ, s-a desăvârșit în ceruri, pentru că iubirea nu cade niciodată. Bucurându-te, Sfinte Andrei, de desfătarea veșnicelor bunătăți, trimite-ne și nouă gândul unității de neam și de credință, ca să putem cânta împreună cu tine: Aliluia!

Icosul al 10-lea:

Scrierile tale, Sfinte Ierarhe, au statornicit dreapta credință a Bisericii lui Hristos, îndepărtând eresurile și dezbinările între frați. Tâlcuite pe înțelesul tuturor credincioșilor, Sfintele Scripturi au adus lumină în toate țările românești, iar Pravila bisericească alcătuită de tine a călăuzit viețuirea creștină a neamului nostru. Pentru aceasta, după cuviință, îți cântăm:

Bucură-te, dascăl inspirat, care dreapta învățătură ai propovăduit;

Bucură-te, povățuitor iscusit, care pe credincioși la mântuire ai călăuzit;

Bucură-te, sfinţit arhipăstor, care binecuvântare de la Dumnezeu ai adus;
Bucură-te, cetăţean al cerului aşezat în soborul ierarhilor;
Bucură-te, bucuria îngerilor şi nădejdea credincioşilor;
Bucură-te, cunoscător şi împlinitor al cuvintelor vieţii;
Bucură-te, suflet încărcat de roade, răsădit în grădina Raiului;
Bucură-te, om ceresc şi cu suflet dumnezeiesc, iubit de Hristos;
Bucură-te, cel ce bune aşezăminte Bisericii strămoşeşti ai lăsat;
Bucură-te, cel ce împreună cu îngerii laudă Preasfintei Treimi aduci;
Bucură-te, crin înflorit pe veşnicie, sădit în grădina Edenului;
Bucură-te, prieten al lui Dumnezeu şi frate al nostru;
Bucură-te, Sfinte Andrei, înţelept ierarh al lui Hristos!

Condacul al 11-lea:

De multe ori, Sfinţite Părinte Andrei, ai îngenunchiat, asemenea lui Solomon, înaintea locaşurilor de închinare pe care le-ai zidit şi le-ai sfinţit, rugând pe Domnul slavei să locuiască şi să privească cu ochi milostiv pe cei ce se roagă cu credinţă întru ele. Acum, fiind în ceruri, îngenunchezi înaintea scaunului de Heruvimi şi de Serafimi al Preasfintei Treimi şi te rogi să trimită îndurările şi milele Sale peste cei ce păstrează dreapta credinţă şi cântă lui Dumnezeu: Aliluia!

Icosul al 11-lea:

Nenumărate fapte luminate şi virtuţi alese ai împlinit pe pământ, Sfinte Andrei, dar minunea care-ţi încununează chipul este aceea că, prin harul lui Dumnezeu, ai refăcut unitatea de neam şi de credinţă a poporului român bine credincios, nesocotit şi umilit de străini. Pentru aceasta îţi cântăm, ca unui mare ierarh al neamului românesc:
Bucură-te, străjer neclintit la altarul Patriei străbune;
Bucură-te, că mormântul tău din Răşinari ocroteşte glia strămoşească;
Bucură-te, oştean apărător al candelei credinţei curate a neamului românesc;
Bucură-te, ctitorul multor lăcaşuri de închinare în Transilvania;
Bucură-te, auroră luminoasă care se întinde peste toate provinciile româneşti;

Bucură-te, veghetor asupra comorilor spirituale ale poporului român;

Bucură-te, ocrotirea celor ce vieţuiesc în curăţie şi înfrânare;

Bucură-te, toiagul lui Dumnezeu pentru îndreptarea celor potrivnici;

Bucură-te, cel ce insufli dregătorilor gânduri bune pentru Biserică şi neam;

Bucură-te, cel ce umpli de bunătăţi cămările familiilor cu mulţi copii;

Bucură-te, călăuzitorul tinerilor şi reazemul bătrânilor;

Bucură-te, cel ce aduni pe cei risipiţi şi afli pe cei rătăciţi;

Bucură-te, Sfinte Andrei, înţelept ierarh al lui Hristos!

Condacul al 12-lea:

Sfinte Ierarhe al lui Hristos, Andrei, roagă-te lui Dumnezeu să se împlinească cererile de folos ale tuturor celor ce cinstim cu dragoste numele tău; că, deşi ca oameni, am greşit, prin tine ne-am dobândit de la Mântuitorul sufletelor iertare şi multă milă, ca să ne învrednicim a cânta Preasfintei Treimi, cu îngerii, cântarea: Aliluia!

Icosul al 12-lea:

Doamne, Dumnezeul nostru, pentru rugăciunile vrednicului Tău slujitor Andrei, cel Mare şi Sfânt, păstorul Transilvaniei binecuvântate de Tine, caută din înălţimea Sfântului Tău lăcaş şi revarsă asupra inimilor fraţilor noştri români de pretutindeni o picătură din harul Tău, ca să laude pe sfinţitul Tău ierarh, zicând:

Bucură-te, Sfinte Andrei, cel ce te rogi pentru unitatea poporului român;

Bucură-te, cel ce eşti doctorul celor bolnavi şi oropsiţi;

Bucură-te, cel ce aduni în staul oile cele rătăcite;

Bucură-te, că slobozeşti pe cei bântuiţi de duhuri necurate;

Bucură-te, apărătorul orfanilor şi ocrotitorul văduvelor;

Bucură-te, aducătorul de libertate celor din închisori şi prigoniri;

Bucură-te, izvor, din care curge milostivirea lui Dumnezeu spre noi;

Bucură-te, că împlineşti rugăciunile folositoare celor ce aleargă la tine;

Bucură-te, lauda şi ocrotitorul cetăţii Sibiului;
Bucură-te, ajutătorul celor ce doresc să fie fii ai luminii;
Bucură-te, cel ce aduci pacea lui Hristos în Biserica drept-măritoare;
Bucură-te, nădejdea noastră când ne vom întâlni cu Hristos;
Bucură-te, Sfinte Andrei, înţelept ierarh al lui Hristos!

Condacul al 13-lea:

O, Sfinte Ierarhe Andrei, arhiereul lui Hristos, vrednic slujitor al Mitropoliei Transilvaniei, învăţătorul cel duhovnicesc al binecredincioşilor români, apărătorul neînfricat al Ortodoxiei, cel ce ai fost preamărit de Dumnezeu în ceruri, pentru mulţimea faptelor bune şi pentru povăţuirile tale lăsate moştenire nouă, fii rugătorul nostru înaintea scaunului Preasfintei Treimi, ca să ne scape de orice necaz, nevoie şi strâmtorare, pe noi, cei ce săvârşim sfântă pomenirea ta, şi să ne mântuiască atunci când vom fi chemaţi din lumea aceasta în cea veşnică, unde îngerii cântă fără încetare: Aliluia!

Acest condac se zice de trei ori.

După aceea se zic iarăşi Icosul 1: ***Din fragedă copilărie...*** **şi Condacul 1:** ***Înţeleptului apărător al Ortodoxiei...***

Apoi se zice această

RUGĂCIUNE

Sfinte Ierarhe Andrei – păstorul cel bun al Ardealului, luminătorul şi dascălul drept-măritorilor creştini ai Bisericii lui Hristos, neînfricat apărător al Ortodoxiei, care ai risipit întunericul eresurilor, înţelept teolog al adevărului mântuitor, cunoscător şi tâlcuitor al Sfintelor Scripturi, lumină aprinsă din lumina lui Hristos, apostol trimis de Dumnezeu în ţinuturile pământului transilvan să ocroteşti oile cele cuvântătoare ale neamului tău, asuprite de cei de alte seminţii, cel ce ai statornicit rânduieli noi pentru Biserica strămoşească, minte luminată de Duhul Sfânt care a pătruns în adâncurile tainelor dumnezeieşti, Părinte al Părinţilor, care ai strălucit ca o lumină în sfeşnic pe care întunericul nu a cuprins-o, iubitor al ştiinţei de carte, dascăl şi luminător al tinerilor neamului tău –, ascultă-ne în ceasul acesta, pe noi, cei ce cinstim numele tău şi

dorim să ne adăpăm din izvorul cel nesecat al înțelepciunii tale. Fii rugătorul fierbinte la Preamilostivul Dumnezeu pentru poporul român drept-credincios! Prin mijlocirea ta, apără oraşele şi satele țării noastre de foamete, de furtuni năprasnice, de cutremure, de boli şi de răni aducătoare de moarte, de neînțelegeri între frați, de năvălirea altor neamuri asupra noastră şi de războiul cel dintre noi. Trimite de la Dumnezeu, peste ținuturile unde se preamăreşte numele Preasfintei Treimi, închinat în Trei Ipostasuri, binecuvântare şi pace cerească, iar creştinilor drept-măritori le ajută să rămână mădulare în parte ale Trupului Tainic al Mântuitorului Hristos. Întăreşte, prin puterea Duhului Sfânt, pe toți fiii şi fiicele Bisericii noastre să țină aprinsă în sufletele lor candela credinței, să nu piardă nădejdea mântuirii şi să rămână în dragostea lui Hristos până în sfârşit. Prin lucrarea Celui de Sus, insuflă asupra tinerilor noştri duhul înțelepciunii şi al înțelegerii, care povățuieşte pe calea cea dreaptă, pentru ca prin înțelepciune, viață bună şi dreaptă credință să fie ei bucurie părinților, întărire Bisericii şi țării.

Apără, Sfinte Ierarhe, prin rugăciunile tale, pe cei fără de ajutor, bolnavilor le dă vindecare, săracilor şi celor oropsiți, hrană şi adăpost; căsniciile le întăreşte, pe bătrâni şi pe neputincioşi sprijină-i, conducătorilor neamului şi celor din înalte dregătorii înțelepciune, dreaptă socoteală, gânduri bune pentru Biserica lui Hristos le dăruieşte. Pe cei rătăciți îi întoarce şi-i împreună cu sfânta, soborniceasca şi apostoleasca Biserică a lui Hristos, iar pe noi, pe toți, ne călăuzeşte pe calea care duce spre Împărăția Cerurilor, unde să ne împărtăşim, împreună cu tine, de bunătățile cele veşnice, preamărind pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Treimea cea nedespărțită, în vecii vecilor. Amin.

Slujbele: Vecernia mică, Vecernia mare, Litia, Utrenia şi Acatistul Sfântului Ierarh Andrei (Şaguna), Mitropolitul Transilvaniei, au fost alcătuite de Preasfințitul Părinte Ioachim Băcăuanul, după texte puse la dispoziție de Comisia liturgică a Arhiepiscopiei Sibiului şi de Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, Preşedintele Comisiei speciale a Sfântului Sinod pentru Canonizarea Sfinților Români.

De asemenea, textele în discuție au fost diortosite de către Înaltpreasfințitul Dr. Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, Înaltpresfințitul Ioan, Arhiepiscop al Harghitei şi Covasnei şi Arhid. Ioan I. Ică jr.

Tomos sinodal

al Bisericii Ortodoxe Autocefale Române pentru canonizarea

Sfântului Ierarh Andrei Şaguna, Mitropolitul Transilvaniei

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române,

Preaiubitului cler, cinului monahal și drept-credincioșilor creștini din cuprinsul Patriarhiei Române,

Har, milă şi pace de la Dumnezeu, iar de la Noi, părinteşti binecuvântări!

Știm că, pe cei pe care i-a cunoscut mai înainte, Dumnezeu mai înainte i-a și rânduit să fie Învățători, asemenea Fiului Său: *„Căci cei care slujesc bine, rang bun dobândesc și mult curaj în credința cea întru Hristos Iisus. Punându-le înaintea fraților acestea, vei fi bun slujitor al lui Hristos Iisus, având ca hrană cuvintele credinței și ale bunei învățături căreia ai urmat”* (1 Timotei 3, 13; 4, 6).

Mai știm că Domnul nostru Iisus Hristos**,** cunoscătorul inimilor și al cugetelor oamenilor, a descoperit și a luminat în simpli pescari „comoara” și râvna apostoliei, iar după slăvita Sa Înălțare la cer, i-a trimis să binevestească Evanghelia la toate neamurile. Tot așa, i-a ales Dumnezeu pe mulți ierarhi, mărturisitori, mucenici și cuvioși, care au fost cinstiți și lăudați prin trecerea lor în rândul sfinților bineplăcuți Lui, pentru că au învățat, mărturisit și apărat cu tărie credința cea adevărată, și-au pus nădejdea în ajutorul Domnului, au fost plini de dragoste față de semenii lor. Iar Dumnezeu, cu înțelepciunea Lui cea nepătrunsă și dragostea Sa nemărginită față de oameni, a ales, ca binevestitori ai Evangheliei Sale și păstori luminați peste obștea credincioșilor, slujitori vrednici ai preoției sfințitoare. La șirul acestora s-a adăugat, în curgerea vremii, mulți sfinți și mărturisitori din neamuri diferite, până la marginile pământului. Între ei, atotmilostivirea lui Dumnezeu și evlavia poporului nostru au ridicat la cinste deosebită, vrednică de viața și faptele lor, și pe unii ierarhi, călugări și drept-credincioși creștini de neam român.

În rândul acestora se numără și marele Mitropolit Andrei Șaguna de la Sibiu, care între anii 1848-1873 a păstorit pe drept-credincioșii ortodocși români din Transilvania. Credința sa ortodoxă, viața sa duhovnicească smerită și curată, slujirea și dăruirea jertfelnică lui Hristos, prin împlinirea întreitei misiuni arhierești (învățător, liturg și păstor), mai ales ca luminător și îndrumător spiritual al credincioșilor, prin tipărirea Sfintei Scripturi și a cărților de cult necesare Bisericii, prin ctitorirea de lăcașuri sfinte, de așezăminte de cultură și educație a neamului (biserici, schituri, mânăstiri, școli teologice și de învățământ), prin sprijinirea celor nevoiași și a celor dornici de învățătură, dar și prietenia sa cu mari ierarhi contemporani, precum Sfântul Calinic al Râmnicului, au rămas, până în zilele noastre, în amintirea și evlavia bunilor creștini din Transilvania.

Ținând seama de viața sa sfântă și de râvna lui mare pentru luminarea turmei sale duhovnicești și de roadele minunate ale lucrării și păstoririi sale duhovnicești, precum și de cinstirea cu evlavie de către contemporani și posteritate, până în zilele noastre, prin pomenirea sa în ziua de prăznuire a Sfântului Andrei, Apostolul românilor, Sfântul Sinod al Bisericii noastre a găsit că este bineplăcut lui Dumnezeu și folositor obștii drept-credincioșilor, ca el să fie prețuit cu cinstirea cuvenită și să fie înscris în ceata sfinților ierarhi din calendarul ortodox.

Drept aceea, pe temei canonic și sinodal, chemând în ajutorul nostru puterea Celui Preaînalt,

HOTĂRÂM:

De acum înainte părintele nostru, Mitropolitul Andrei Șaguna, să se numere împreună cu sfinții și să se cinstească după pravilă în rândul Sfinților ierarhi din întreaga Biserică Ortodoxă Română cu numele de **SFÂNTUL IERARH ANDREI ȘAGUNA, MITROPOLITUL TRANSILVANIEI.**

Pentru pomenirea sa statornicim **ziua de 30 noiembrie a fiecărui an**, urmând ca aceasta să fie înscrisă în sinaxar, în cărțile de cult, precum și în calendarul Bisericii Ortodoxe Române, urmând să fie cinstit împreună cu Sfântul Apostol Andrei, cel Întâi chemat, Ocrotitorul României.

De asemenea, rânduim să se tipărească slujba și viața **SFÂNTULUI IERARH ANDREI ȘAGUNA**, să i se zugrăvească icoana, care să fie primită cu toată evlavia de drept-credincioșii creștini, iar chipul său să fie zugrăvit la loc potrivit, alături de ceilalți sfinți ierarhi de neam român, în bisericile care se vor ridica din temelie sau se vor zugrăvi de acum înainte.

Și pentru ca evlavia drept-măritorilor creștini să sporească prin cinstirea și chemarea în rugăciune a **SFÂNTULUI IERARH ANDREI ȘAGUNA**, mai rânduim ca el să fie și ocrotitor al unor biserici noi sau reînnoite.

Pentru deplina statornicire a celor pe care le-am orânduit în chip canonic, am întocmit și întărim cu semnăturile noastre actul de față, ca **TOMOS SINODAL DE CANONIZARE**, adică de înscriere în rândul sfinților a părintelui nostru **SFÂNTUL IERARH ANDREI ȘAGUNA, MITROPOLITUL TRANSILVANIEI**, pentru a-l aduce la cunoștință preacucernicului cler, preacuviosului cin monahal și drept-măritorilor creștini din cuprinsul Patriarhiei Române.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți!

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE,

† DANIEL

Arhiepiscopul Bucureștilor, Mitropolitul Munteniei și Dobrogei,
Locțiitorul tronului Cezareei Capadociei și
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Argumente pentru canonizarea Mitropolitului Andrei Șaguna

1. Anastasie Șaguna s-a născut într-o familie de aromâni ortodocși în orașul Mișcolț la 20 decembrie st. n. 1808; ambii bunici s-au numărat printre ctitorii bisericii „greco-valahe" din Mișcolț, existentă și azi.

2. În copilărie, din cauza greutăților de ordin financiar, tatăl său Naum a fost silit să treacă la catolicism; potrivit legilor în vigoare pe atunci, toți copiii minori treceau la confesiunea tatălui; așa au ajuns copilul Anastasie împreună cu un frate și o soră să fie socotiți romano-catolici. La împlinirea vârstei de 18 ani – deci la majorat –, în pofida tuturor presiunilor și promisiunilor, toți cei trei copii au revenit la credința ortodoxă, îndemnați fiind mai ales de vrednica lor mamă, Anastasia.

3. În 1829, după ce terminase cu rezultate excepționale studiile de filosofie și de drept la Universitatea din Pesta, tânărul Anastasie Șaguna s-a înscris la Seminarul teologic ortodox româno-sârb din Vârșeț, unde a studiat timp de trei ani.

4. La vârsta de 24 de ani, a intrat ca „novice" în mănăstirea ortodoxă sârbă Hopovo, unde a fost tuns în monahism, sub numele Andrei, la 12 octombrie 1833, deci înainte de a fi împlinit vârsta de 25 de ani. Se pare că îndemnul de a face studii teologice și de a se călugări a venit din partea mamei sale.

5. A slujit Biserica Ortodoxă – sârbă, iar din 1846 cea română – timp de 40 de ani, până la moartea sa (16/28 iunie 1873), ca monah (1833), ierodiacon (februarie 1834), ieromonah (21 iunie 1837), protosinghel (1838), arhimandrit (1842), ca egumen al unor mănăstiri sârbești, ca „asesor" (consilier) la Mitropolia din Carloviț și ca profesor la Seminarul teologic de acolo, ca vicar general al Episcopiei Transilvaniei (august 1846), ca episcop al Transilvaniei (hirotonit la 18/30 aprilie 1848), apoi ca mitropolit (12/24 decembrie 1864), deci în Biserica românească a slujit 27 de ani, dintre care 25 ca arhiereu.

6. A organizat Biserica Ortodoxă a Transilvaniei, încât în urma eforturilor sale, a fost reînființată vechea ei Mitropolie (desființată de autoritățile habsburgice în 1701). Tot el a dat acestei Mitropolii cea mai democratică și mai corespunzătoare legislație prin *Statutul Organic* din 1868, ale cărui principii vor sta la baza altor legiuiri în cadrul Bisericii Ortodoxe Române chiar și după realizarea unității statale din 1918.

7. A reorganizat – pe baza unor principii moderne – învățământul teologic din Ardeal prin Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu, care își continuă activitatea – în alte forme – până în zilele noastre. De atunci și până azi au absolvit această școală

mii de tineri care au devenit preoți la parohii din Ardeal, iar după 1918 și în alte zone ale țării.

8. A organizat și alte instituții culturale românești care, de asemenea, își continuă activitatea – în forme adecvate timpului – până astăzi: Liceul „Andrei Șaguna" din Brașov, Colegiul Pedagogic „Andrei Șaguna" din Sibiu, Liceul „Avram Iancu" din Brad, o școală „reală-comercială" în Brașov și aproximativ 800 de școli primare îndrumate de Biserică, în toată Arhiepiscopia Sibiului. Prin aceste școli s-a menținut credința ortodoxă, dar și neamul nostru din Ardeal și Banat.

9. A înființat și alte instituții de cultură care continuă să activeze până azi între care și Tipografia eparhială (în care a tipărit aproximativ 200 de titluri de lucrări) și a avut un rol decisiv la înființarea Astrei (Asociațiunea Transilvană pentru Literatura și Cultura Poporului Român din Transilvania), fiind primul ei președinte.

10. Sub raport editorial, a tipărit absolut toate cărțile de slujbă, unele în mai multe ediții, precum și *Biblia* de la Sibiu din 1858, volume de predici, ziarul „Telegraful Român", care apare neîntrerupt din 1853, *Calendarul* (*Îndrumătorul bisericesc*), din anul 1852 până azi, manuale pentru școlile „poporale" românești, cărți de rugăciuni și de îndrumare duhovnicească (între care și *Mărturisirea ortodoxă* a sfântului mitropolit Petru Movilă.

11. A elaborat manuale pentru studenții teologi și preoți, care vor fi folosite mult timp în Ardeal: *Elementele Dreptului canonic, Enhiridion de canoane, Compendiul de Drept canonic, Istoria bisericească universală, Manual de studiu pastoral* etc. Prin toate acestea, Andrei Șaguna poate fi considerat ca un adevărat „Părinte" al teologiei moderne românești.

12. A sprijinit cu burse numeroși tineri, fie pentru studii teologice, fie cu alt profil, din care s-a format elita culturală a Ardealului de până în 1918; mulți dintre ei au avut un rol important în realizarea Unirii din 1918.

13. Sub raport social, a sprijinit în permanență pe păstoriții săi, prin colecte organizate în parohii pe seama celor aflați în suferințe după incendii sau inundații, prin îndrumarea copiilor de țărani la meserii, prin ajutorarea văduvelor și a orfanilor după înăbușirea Revoluției din 1848.

14. S-a implicat și în problemele național-politice ale românilor transilvăneni, fiind președinte al Adunării naționale a românilor de pe Câmpia Libertății de la Blaj din 3/15 mai 1848 și delegat al acestei Adunări la Curtea Imperială din Viena pentru a prezenta doleanțele națiunii române. Mai târziu, a fost ales membru în Dieta Ungariei, în Dieta Transilvaniei și în Senatul imperial din Viena.

15. A acordat ajutoare în bani pentru refacerea bisericilor distruse de revoluționarii maghiar în 1848, a stăruit pentru construirea de biserici noi, clădiri școlare și case parohiale în cât mai multe parohii. El însuși este ctitorul bisericii din Gușterița, azi cartier al Sibiului.

16. În pofida conjuncturii politice de atunci, a contribuit la menținerea legăturilor culturale și spirituale cu românii din Țara Românească și Moldova, mai ales prin

legăturile sale directe cu ierarhi și călugări de acolo: mitropolitul Nifon, episcopul Calinic cel Sfânt de la Râmnic, frații arhierei Neofit și Filaret Scriban, starețul Neonil de la mănăstirea Neamț și alții.

17. A fost un bun păstor de suflete, păstrând legături permanente cu clerul și credincioșii săi, cărora le trimitea în fiecare an pastorale la Paști și la Crăciun – deci peste 50 –, dar și în alte împrejurări.

18. Era un desăvârșit predicator, lucru dovedit de numeroasele predici pe care le-a tipărit spre a veni în ajutorul preoților-parohi. Se știe că slujea mereu în duminici și sărbători, fie în bisericile sibiene („Buna Vestire", „Din Groapă", „Schimbarea la Față" din „Cetate", care i-a devenit „catedrală" după 1860), fie în alte localități (Rășinari, Săliște, Sf. Nicolae din Brașov – Șchei etc.).

19. În zilele în care nu slujea era prezent la vecerniile și slujbele din Postul Paștilor care se săvârșeau în biserica „Schimbarea la Față". Contemporanii săi spun că era un bun cunoscător al tipicului, încât de multe ori dădea îndrumări tipiconale teologilor care cântau la strană. Dimitrie Cunțan, pe care l-a sprijinit în acțiunea de introducere a cântărilor bisericești specifice Ardealului în toate parohiile – scria că în ultimele luni de viață, când nu mai putea participa la slujbe, chema pe duhovnicul său, ieromonahul Gherman, să facă litughie în „capela" sa din reședință.

20. Avea un program riguros de rugăciune, în fiecare dimineață de la 5 la 7, lucru confirmat de cei care s-au ocupat de personalitatea sa.

21. A refuzat demnitatea de mitropolit al tuturor românilor ardeleni, dacă ar trece la unirea cu Biserica Romei, cum îi propunea Alexandru Sterca Șuluțiu, viitor mitropolit la Blaj; aceste lucruri le mărturisește Șaguna însuși în *Memoriile* sale. Este o mărturie clară asupra atașamentului său față de Ortodoxie.

22. În tot timpul vieții, a dat dovadă de o smerenie cu adevărat călugărească. Acest lucru rezultă din faptul că în 1871 a refuzat să participe la serbările organizate cu prilejul aniversării a 25 de ani de la venirea lui în Ardeal, declarând: „Voi petrece acea zi în rugăciune, post și ca astfel să mulțămesc lui Dumnezeu pentru toate facerile de bine ce le-au revărsat peste Biserica și națiunea noastră românească în decurgerea acestor 25 de ani". Iar prin testament a dispus să i se facă o înmormântare simplă, „fără pompă, fără muzică și fără predică", prohodit doar de ieromonahul Gherman, duhovnicul său.

23. S-a bucurat de o cinstire deosebită nu numai din partea contemporanilor, dar mai ales a urmașilor, lucru dovedit de numeroasele studii care s-au scris despre el, atât de români cât și de străini: Nicolae Popea, Ilarion Pușcariu, Ioan Lupaș, Gheorghe Tulbure și mulți alții; o lucrare recent publicată de Biblioteca Astra din Sibiu menționează peste 1750 de titluri de cărți, studii și articole scrise despre Andrei Șaguna. Despre nici un alt ierarh român nu s-a scris atât de mult.

24. Personalitatea sa a fost pusă în lumină chiar de oameni de cultură și teologi străini, începând cu episcopul evanghelic luteran Georg Daniel Deutsch și profesorul

Alois Sentz din Sibiu, care i-a tradus două manuale în limba germană (unul tradus apoi în rusește); în zilele noastre a scris mai multe studii despre el istoricul american Keith Hitchins, profesor la Universitatea statului Iillinois (cele mai multe traduse și în românește), precum și pastorul evanghelic-luteran Johann Schneider din Germania.

25. A fost cinstit de 135 de ani încoace mai ales de credincioșii din Sibiu și Brașov, dar și de cei din Rășinari, unde și-a ales singur locul de veșnică odihnă. De 135 de ani încoace se fac mereu pelerinaje la mormântul său, cu slujbe de pomenire și cuvântări omagiale.

Încă din 1880, scriitorul Ioan Slavici a scris o mică lucrare despre Șaguna, în care a scris: *„astăzi chiar creștinii ortodocși din Ardeal îl socotesc între sfinți”* (rev. „Convorbiri Literare”, an. 14, 1880, nr. 1, p. 5-21 și extrasul: „Arhiepiscopul și metropolitul Andreiu baron de Șaguna”, Sibiu, 1880, p. 76).

Din toate acestea, se desprinde Ortodoxia credinței sale, slujirea lui neîncetată la altar, propovăduirea Cuvântului Evangheliei prin predici și prin cărți tipărite; îndrumarea clerului și a credincioșilor săi prin pastorale, slujirea întregului neam românesc prin școli și alte instituții de cultură.

Pentru toate acestea, considerăm că acum, la împlinirea a 200 de ani de la naștere și a 135 de ani de la trecerea lui la cele veșnice, Andrei Șaguna poate fi trecut în rândul sfinților, cu prăznuire în ziua de 16 sau 28 iunie. El nu este cu nimic mai prejos decât marii ierarhi-cărturari canonizați de Sf. Sinod în ultimii ani: Iachint de Vicina, Varlaam și Dosoftei al Moldovei, Antim Ivireanul și Grigorie Dascălul al Țării Românești sau Sfântul Calinic al Râmnicului. A apărat și el dreapta credință în fața acțiunilor prozelitiste ale Bisericii unite, așa cum au făcut și înaintașii săi în scaunul de mitropolit al Ardealului, Ilie Iorest și Sava Brancovici în fața prozelitismului calvin maghiar.

Considerăm că aceeași cinstire se cuvine și mamei sale Anastasia, care – ca și mamele unora din marii Sfinți Părinți ai Bisericii –, nu s-a recăsătorit după ce a rămas văduvă, ci și-a dedicat întreaga viață pentru creșterea celor trei copii, ea fiind aceea care s-a împotrivit cu energie încercărilor autorităților timpului de a-i trece copiii la Biserica Romano-Catolică. Ea a fost aceea care l-a sfătuit pe fiul ei Anastasie să facă studii de teologie și să intre în cinul monahal. Datorită ei, Biserica Ortodoxă din Ardeal va fi păstorită de cel mai strălucit ierarh pe care l-a avut în tot decursul istoriei, mitropolitul Andrei Șaguna.

Sibiu, 30 noiembrie 2008,
La praznicul Sf. Apostol Andrei, cel întâi chemat

Pr. Prof. Mircea Păcurariu

Comisia sinodală pentru canonizarea Sfinților Români

STUDIU DOCUMENT

Mitropolitul Andrei Șaguna, o viață de sfințenie*

Într-o zi de sâmbătă, la 16/28 iunie 1873, restauratorul Mitropoliei ortodoxe a Ardealului, **Andrei Șaguna**, rostea vicarului și ucenicului său apropiat, Nicolae Popea, următoarele cuvinte: „Cu mine e gata, Nicolae! Ce va vrea Dumnezeu, toate sunt în ordine. Fiți pe pace, aveți-vă bine, nu vă sfădiți!"[1]. Au fost ultimele sale vorbe înainte de a trece la cele veșnice, cuvinte cu adevărat părintești, un adevărat testament al celui mai important ierarh care a condus Ortodoxia transilvăneană, de la începuturi și până în zilele noastre.

Personalitatea mitropolitului Șaguna este într-atât de complexă, încât, după prima monografie ce i-a fost dedicată și care a fost redactată chiar în anul despărțirii sale de această lume, au mai fost tipărite aproximativ 1750 de titluri de cărți, studii și articole scrise despre Andrei Șaguna (consemnate într-o lucrare recent publicată de Biblioteca Astra din Sibiu). Despre nici un alt ierarh român nu s-a scris atât de mult și nici un alt arhiereu nu s-a bucurat de o așa mare atenție din partea posterității. Toate aceste lucrări au analizat bogata activitate politică, socială, bisericească a mitropolitului Șaguna, abordând însă mai puțin aspectele spiritual-duhovnicești ale vieții marelui ierarh. Însă trebuie subliniat faptul că astfel de realizări mari în planul existenței văzute sunt rodul bogăției sale sufletești și vorbesc despre împlinirea vocației apostolice a marelui ierarh ardelean. Urmașul său de după o jumătate de veac, mitropolitul Nicolae Bălan, a atras atenția că „Șaguna a fost – mai presus de toate – preot. Nu teolog, nu om al școalei, nu bărbat al vieții publice, ci înainte de toate a fost un caracter de preot clădit în totul pe temelia Evangheliei"[2]. Este mărturia care îl caracterizează pe deplin pe marele Apostol al românilor transilvăneni.

1. Receptarea ierarhului Șaguna de către contemporani și posteritate

După cum arată biograful său, Popea, mitropolitul Șaguna s-a bucurat de o mare cinstire din partea păstoriților săi și și-a câștigat un mare respect din partea înaltelor personalități politice din spațiul românesc și din întreaga monarhie habsburgică.

„Iar Biserica și națiunea, poporul român peste tot, îl iubea și venera cu pietate până la adorațiune. Rari români vor mai fi fost în trecut, să zic și aici, care să fi avut atâta încredere, vază și influență la popor ca mitropolitul Șaguna… Nenumărate sunt manifes-

---

* Studiu realizat în colaborare cu Conf. Univ. Dr. Paul Brusanowski.

[1] N. Popea, *Archiepiscopul și metropolitul Andreiu baron de Șaguna*, Sibiu, 1879, p. 60.

[2] Nicolae Bălan, „Mitropoliții noștri despre Șaguna", în grupajul din *Revista Teologică*, nr. 6-7, 1923, p. 178.

tațiunile de recunoștință și mulțămită din partea românilor către conducătorul destinelor lor, către făcătorul lor de bine, în modul cel mai expresiv și entuziastic chiar"[3].

Nu este de mirare, în aceste condiții, că, *„odată cu moartea mitropolitului Șaguna, se stinse steaua cea mai mare, luceafărul cel mai luminos pe orizontul națiunii române. Nu e de mirare deci, dacă toate se îmbrăcară în doliu: Biserica în doliu, națiunea în doliu, școala în doliu! Toți, din toate părțile, români și străini, mari și mici, din apropiere și îndepărtare, se grăbeau a-și exprima condoleanțe în diverse moduri"*[4].

Toate ziarele au tipărit lungi și elogioase necrologuri, adeverind cinstirea de care începea să se bucure mitropolitul Andrei în posteritate. De exemplu, în revista *Gura satului* de la Arad cu aceste cuvinte era deplânsă trecerea la cele veșnice a marelui ierarh ardelean:

> *„A murit mitropolitul Andrei: cei rămași în viață vor îmbrăca doliu, îl vor înmormânta și vor cânta imnuri de mărire. Și a lui moarte e ocaziune de sărbătoare jalnică.*
>
> *Sufletele mari au însă un semn, al lor propriu: a lor moarte este bogată în urmări. O! Mari sunt cei aleși: chiar și moartea lor este un câștig pentru poporul din care făceau parte!*
>
> *Numai în întuneric știm ce este lumina; numai când nu sunt mai mult, știm ce am pierdut în oamenii mari ce am avut. Mitropolitul Andrei nu este mai mult: acuma, și numai acuma știm cine a fost mitropolitul Andrei, acuma, când, lipsind omul, privim numai faptele lui, numai rezultatul lucrării sale, numai ideile ce ni s-au hărăzit de la dânsul.*
>
> *Iată semnul oamenilor mari: la moarte, cuprinsul sufletului lor devine o parte a bogăției sufletești a poporului întreg, la moarte plângem pe aceia, pe care i-am prigonit în viață, după moarte ridicăm monument de piatră acelora asupra cărora în viață am aruncat piatra…*
>
> *Mitropolitul Andrei a trăit în mijlocul nostru și întreaga lui viață tuturora ne este cunoscută. El nu a trăit într-un cerc, ci în poporul întreg; lui toți i-am fost deopotrivă aproape, toți deopotrivă departe. Nimeni nu întreabă cine a fost; nimeni nu întreabă ce a fost. Toți știm ce a fost el pentru noi… Lucrarea lui nu putu fi decât folositoare; el ni se ivi ca trimis de Providență… Mitropolitul Andrei este mort: dar el în veci va trăi în aceea ce am moștenit de la dânsul.*
>
> *Nu plângem momentul sărbătoresc al înmormântării lui; nu prin lacrimi se arată mulțumita urmașilor către oamenii mari: să îngenunchem cu pietate, păstrând în sufletele noastre tot ce ne-a rămas de la dânsul.*
>
> *Firea lui totdeauna să rămână păstrată în gândirea poporului român"*[5].

Pe de altă parte, în numeroase publicații românești au fost tipărite poezii funebre, imnuri de cinstire a marelui ierarh, apărând un cult al personalității mitropolitului Andrei, nu în timpul vieții sale, ci după trecerea la cele veșnice. Biograful Popea a prezentat doar un exemplu de astfel de poem funebru:

MEMORIEI METROPOLITULUI ANDREIU

Ca trăsnetul ce cade din viscolul cu nor,
O știre-ngrozitoare străbate în popor,
E mort Andrei Șaguna, Metropolitul mare!
Ce-a fost națiunii sale un geniu de scăpare,
Și mii de inimi triste cu ochi lăcrămători,
Suspine grele-ndreaptă l-al lor archipăstor!

---

[3] N. Popea, *op. cit.*, p. 338.

[4] *Ibidem,* p. 355.

[5] *Telegraful Român*, nr. 52, din 1873.

Biserica-ortodoxă cu credincioși români,
A fost hulită, ca-n veacuri de păgâni,
Prădată de-a ei drepturi din legi creștine
Și-adusă la umilință sub cârmele străine.
Dar Dumnezeu trimise un brav archipăstoriu
Ce se făcu prin luptă al ei restituitor!

Și clerul cu-a sa soartă, de coabe rele-urzit
Să fie-n întuneric, sărac, disprețuit,
Prin El speranța dulce de ziuă mai senină,
Căci i-a deschis și calea la mândru viitoriu,
Să aibă turma bună un venerat păstoriu.

Acestea nu sunt toate,căci este foarte mult,
Aceea ce bărbatul dorit a făcut.
Istoria românească cu falǎ ne va spune
Că ce fusese dânsul la dulcea sa națiune?!
De-atâtea institute întâiul fundatoriu,
De-atâta-nteligență părinte crescătoriu!

Dar vai! Că-n astă criză, cârmaciul tăbărit
Scăpa din mână vâsla și luntrea s-a izbit,
Cea luntre ce purtase în sânu-i pe națiune,
Și ce-o conduse dânsul cu multă-nțelepciune,
Ah! Doamne! Fii cu milă de-al Tău sărman popor,
Mai dă-i Tu înc-o dată așa archipăstor!

Cultul personalității mitropolitului Andrei existat în popor, a fost receptat și de conducerea Bisericii ardelene. Sinodul arhidiecezan din anul 1874 a decis păstrarea în eternitate a memoriei mitropolitului Andrei:

„Sinodul archidiecezan, întru eternizarea numelui marelui Andrei, întâiul Arhiepiscop și Mitropolit al românilor de religie greco-ortodoxă din Ungaria și Transilvania, după restaurarea vechii noastre mitropolii, prin el însuși, declarând acest sinod că atât numele acestuia, al repauzatului arhipăstor, îl va păstra pentru tot viitorul în sfântă aducere-aminte, precum și faptele și lucrările lui și direcțiunea dată de el Bisericii noastre o va privi de model în viitor. Sinodul conclude:

1. Ca în tot anul, de ziua Sf. Apostol Andrei, în fiecare biserică din Arhidieceză, să se serbeze parastas pentru sufletul marelui defunct în eternitate.

2. Ca să i se ridice și așeze la un loc, ce se va determina mai târziu, un monument corespunzător, și adică prin contribuții benevole.

Cu punerea în lucrare a acestor două concluse să se însărcineze Consistoriul arhidiecezan; și acelea să se comunice și cu Sinoadele eparhiilor sufragane și să se aducă la cunoștința Congresului nostru proxim Național-Bisericesc.

3. Ca Institutul seminarial pedagogico-teologic din Sibiu, ca unul din actele mărețe ale neobositelor stăruințe și sacrificii ale repauzatului, să poarte de aici încolo numele de Seminarul Andreian"[6].

[6] *Protocolul Sinodului Archidiecezan greco-oriental din Transilvania, ținut la anul 1874*, conclus 19, p. 29.

Hotărârea Sinodului arhidiecezan din 1874 a fost respectată până în ziua de astăzi. Nu doar că Facultatea de Teologie din Sibiu poartă numele „Andrei Șaguna", dar, an de an, la 30 noiembrie, de ziua Sf. Andrei, au loc parastase de pomenire a mitropolitului, la urma cărora se cântă și imnul compus de Dimitrie Cunțan, pe versurile asesorului (consilierului) Zaharia Boiu:

Românime mult cercată,
Pune doliu înnoit;
Că pierduși o stea din ceriu-ți,
Pe Andreiu metropolit!
Da, Andrei întâiu chematul,
Da, Andreiu adânc oftatul,
Ce ca viața-și Te-a iubit,
Ah, Andrei a adormit!

Viața lui de fapte-nalte,
Ca diamante, șir de șir;
Moartea lui în suferințe,
Moarte sfântă de martir!
Unde-s lacrămi, unde-i jale,
Juste cum sunt ale tale?!
Unde e al lor finit?
Ah, Andrei a adormit!

O! Părintele-ndurării,
Cel-ce totul cârmuiești,
Care și-n cercări profunde
Totdeauna ne iubești,
Pre Andreiu îl odihnește,
Unde viața înflorește!
Nemurirea și-a gătit;
Da, Andrei, Tu n-ai murit!

Într-adevăr, în conștiința credincioșilor ortodocși ardeleni, mitropolitul Andrei n-a murit. Sentimentul de prețuire față de mitropolitul Andrei s-a transformat curând în cinstire și chiar într-un cult al sfințeniei sale. De 135 de ani încoace se fac mereu pelerinaje la mormântul său, cu slujbe de pomenire și cuvântări omagiale. Mitropolitul Andrei Șaguna a început să fie considerat Mesia al românilor ardeleni ortodocși, după cum a menționat chiar *Ioan Slavici*, într-un articol din anul 1880: *„El le-a venit ardelenilor ca un om trimis de la Dumnezeu și ardelenii au cunoscut că s-a ivit un Mesia în mijlocul lor"*[7].

În același articol, același prozator transilvănean menționa că *„astăzi chiar creștinii ortodocși din Ardeal îl socotesc între sfinți"*[8]. Iar trei decenii mai târziu, istoricul *Nicolae Iorga* depunea mărturie asupra faptului că *„puține nume sunt așa de populare în Ardealul românesc, ca al lui Șaguna. Chipul lui cu ochii strălucitori și larga barbă răsfirată e în mintea tuturora, și în conștiința generală a intrat faptul definitiv că acest maiestuos bătrân a fost de pe scaunul său de arhiereu, ca de pe un tron de rege, un cârmuitor de oameni și un îndreptător al vremurilor, cărora nu li s-a supus ca exemplarele obișnuite ale omenirii, ci le-a întors de pe povârnișul lor, spre culmea lui. Cât se va vorbi limba noastră și cealaltă limbă a sfinților părinți, ARDELEANUL de LEGEA RĂSĂRITULUI – și poate mâine și cel unit cu Roma – va ține minte acest fapt"*[9].

2. Sfințenia vieții marelui arhiereu transilvănean Andrei Șaguna

De-a lungul veacurilor, consensul Bisericii a receptat în rândul sfinților numeroși credincioși simpli și personalități eclesiastice cât se poate de diferite. Unii au fost

---

[7] *Convorbiri Literare*, an. 14, 1880, nr. 1, p. 5-21 (mai exact p. 14-15) și extrasul: *Arhiepiscopul și mitropolitul Andreiu baron de Șaguna*, Sibiu, 1880.

[8] *Ibidem.*

[9] N. Iorga, „Andreiu Șaguna", în *Semănătorul*, an. II, nr. 50, 14 decembrie 1904.

ridicați de poporul credincios în rândul sfinților datorită dârzeniei și consecvenței cu care au apărat învățătura de credință ortodoxă împotriva ereziilor. Apoi, numeroși pustnici și părinți filocalici au fost considerați sfinți datorită vieții lor alese și pline de virtuți, datorită retragerii lor în pustie și dedicării vieții lor, în post și rugăciune, lui Dumnezeu. În al treilea rând, a fost recunoscută și sfințenia anumitor membri ai Bisericii care au folosit poziția lumească, seculară, la care i-a ridicat Dumnezeu pentru a ajuta Biserica lor, apărând-o de persecuții și de decădere, prin mijloace care pot fi considerate ca fiind mai puțin spirituale (și mai degrabă lumești, ba chiar politice).

Privit din punct de vedere istoric, se poate afirma că Biserica a ținut cont de faptul că toți cei care au fost recunoscuți ca sfinți au trăit nu pentru ei, ci pentru Dumnezeu și pentru Biserică, indiferent de direcția concretă în care a fost îndreptat acest sacrificiu de sine (apărarea învățăturii de credință ortodoxă, ori apărarea comunității bisericești față de potrivnici și salvarea ei, prin mijloace politice, de la persecuții).

Cercetând biografia mitropolitului Andrei Șaguna, putem afirma că o astfel de bogată activitate socială, politică și culturală nu este decât rodul vieții sale spirituale profunde, reflexul iubirii de Dumnezeu și de semen. Toate actele vieții sale poartă amprenta sinergiei, toate sunt dumnezeiești și omenești în același timp. Harisma marelui ierarh a fost un activism închinat neamului său, după cum îl caracterizează istoricul american Keith Hitchins, care aprecia în acești termeni personalitatea marelui ierarh:

> *„Prin temperament, el era un chip admirabil pentru a conduce o misiune socială, dinamică din partea Bisericii. Era din fire activist, și întreaga sa carieră a fost închinată așezării lucrurilor în ordine, sistematizării și codificării. Viața sa nu a fost una de contemplație. Mai degrabă, el a căutat implicarea în viață și și-a aflat cea mai mare satisfacție în serviciul public"*[10].

Mărturiile numeroase ale posterității privind viața și activitatea mitropolitului Andrei Șaguna sunt pe deplin dovada roadelor virtuților pe care marele ierarh le-a cultivat în sufletul său prin viață liturgică și ascetică. Tocmai de aceea, vom sublinia religiozitatea profundă și viața duhovnicească deosebită a mitropolitului, ca apoi să insistăm, în a treia parte a lucrării noastre, asupra aspectelor practice și asupra activității sale misionar-bisericești, arătând cum acțiunile sale concrete au salvat Biserica de la soarta tristă pregătită de potrivnicii ei.

Am prezentat mai sus considerațiile mitropolitului Nicolae Bălan cu privire la slujirea arhierească îndeplinită de înaintașul său, mitropolitul Andrei. Astfel, acesta a fost înainte de toate preot, arhiereu al Bisericii sale. Se cuvine, așadar, să ne aplecăm puțin asupra modului în care ierarhul ardelean și-a îndeplinit cele trei slujiri arhierești: cea sacramentală, cea învățătorească și cea conducătoare.

a) Slujirea sacramentală a mitropolitului Andrei – arhiereu al Bisericii sale și om duhovnicesc

Biografiile mitropolitului Andrei atestă profunda religiozitate, precum și adânca sa spiritualitate. Astfel, avem cunoștință de faptul că, înainte de toate, mitropolitul

[10] K. Hitchins, *Ortodoxie și naționalitate. Andrei Șaguna și românii din Transilvania. 1846-1873*, București, 1995, p. 293.

Andrei a fost un mare *liturghisitor*, acordând atenție chiar și respectării amănuntelor tipiconale. În 1909, Ilarion Pușcariu descria astfel religiozitatea și acrivia duhovnicească a marelui mitropolit: *„La biserică mergea … chiar și în postul Paștilor, miercurea și vinerea la Liturghia înainte sfințită. Stă în picioare în strană cu o ținută maiestoasă. Observa cele mai mici greșale, ce s-ar fi făcut în decursul slujbei; pe cel ce a greșit, îl chema acasă și cu blândețe îi arăta locurile de tipic. Când ieșeam din biserică, după Liturghie, toți preoții îl însoțeam până la poarta reședinței[11]".*

Mitropolitul Andrei nu a fost doar un liturghisitor, ci și un *rugător*, atent să-și îndeplinească, zi de zi, *canonul de rugăciune*. Astfel, avea un program riguros de rugăciune, în fiecare dimineață de la *5 la 7*, lucru confirmat chiar de un teolog evanghelic-luteran care s-a ocupat recent de personalitatea sa (Johann Schneider). Astfel, Șaguna își începea programul zilnic, după canonul de dimineață, la ora 7; la micul dejun cerea să i se citească presa, pentru a afla principalele știri. Deseori, la micul dejun îi invita și pe colaboratori și prieteni. Chiar dintr-o astfel de invitație, scrisă cu mâna și trimisă teologului evanghelic Rannicher, Șaguna a transmis dorința sa de a se întâlni la micul dejun, după ce va fi efectuat canonul său de rugăciune.

Nu este de mirare faptul că mitropolitul Andrei a fost preocupat de tipărirea *cărților de rugăciune*, precum și a tuturor *cărților de cult*, chiar în mai multe ediții. Astfel, *Ceaslovul*, editat în anul 1851, a fost reeditat în mai multe ediții, în anii: 1858, 1859, 1867 și 1870; *Cartea de rugăciuni,* în anii: 1852 și 1856, *Octoihul mic,* în anii: 1854 și 1857, *Paraclisul Maicii Precistei,* în anul 1857*, Acatistul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu,* în anul 1855, *Adunarea unor rugăciuni pentru întrebuințarea celui mai mare,* în anul 1866. Cartea cel mai mult întrebuințată de preot, *Molitvelnicul*, a fost tipărită în patru ediții: 1853, 1864, 1872 și 1874[12].

Tot sub îndrumarea arhipăstorului Șaguna a apărut cea de-a cincea ediție integrală a *Bibliei*, tipărită în Tipografia arhidiecezană, operă preluată și prelucrată după Biblia de la București (1688), Biblia de la Petersburg (1819), Noul Testament de la Smirna (1833) și Biblia de la Buzău (1854). Nu a folosit între surse Biblia tipărită la Blaj în anul 1795, motiv pentru care editarea a necesitat doi ani (1856-1858), Șaguna specificând în *Introducerea* sa: „*…am ținut de datorință sfântă a întrebuința toate mijloacele care au fost cu putință spre… a restatornici textul celor 72 de traducători din Alexandria, care Biserica noastră răsăriteană singur numai îl primește de autentic și canonic*" (p. XVI)[13].

Activitatea mitropolitului Șaguna în editarea cărților liturgice este cu atât mai importantă, cu cât, după Șaguna, timp de trei decenii a încetat practic reeditarea aces-

---

[11] Ilarion Pușcariu, „Din anii ultimi ai vieții mitropolitului Andreiu baron de Șaguna, despre boala și moartea lui", în *Mitropolitul Andreiu baron de Șaguna. Scriere comemorativă la serbarea centenară a nașterii lui*, Sibiu, 1909, p. 416.

[12] Mircea Păcurariu, „Andrei Șaguna: activitatea editorială", în *Memoriam. Mitropolitul Andrei Șaguna (1873-2003)*, Cluj-Napoca, 2003, p. 51.

[13] D. Abrudan, „Valori patrimoniale din timpul mitropolitului Andrei Șaguna. Biblia, adică Dumnezeiasca Scriptură a Legii Vechi și a cei Nouă. 150 de ani de la apariție", în rev. *Transilvania,* nr. 9-10, 2008, Sibiu, p. 62.

tora, ea fiind reluată abia la începutul secolului XX, în timpul păstoririi mitropolitului *Ioan Mețianu*.

Există și alte mărturii cu privire la profunda religiozitate a mitropolitului Andrei. De exemplu, *D. Cunțan*, un fost apropiat al mitropolitului de pioasă amintire, accentua, în anul 1909, sensibilitatea și dragoste lui Șaguna pentru cele sfinte:

„Solid și întreg a fost mitropolitul Andreiu în religiozitate și moralitate, căci, tare a fost în credință, cald în iubire și statornic în speranță; sincer și nefățărit a fost în frica și în cinstirea de Dumnezeu; solid și exact a fost el, în știință, în gândire și în simțire, în faptă și în cuvânt; toate comorile acestea sufletești au fost la el adevăruri sfinte și vecinice. Exact și conștiincios a fost el în împlinirea tuturor dorințelor sale religioase-morale: față de Dumnezeu, față de Biserică, față de școală, față de cultura, de vaza și de înaintarea neamului său. În toate faptele sale, în toate întreprinderile și acțiunile sale… Cunoscând puterea educativă a rugăciunii, frumusețea atrăgătoare și cuceritoare a cultului religios, între cele multe și grele ocupațiuni și griji ale chemării pastorale, el a dat deosebită atenție și acestui ram de cultură religioasă morală. El a provăzut Biserica cu cărți de rugăciune, cum și cu toate cărțile cultului religios, a dat mare atenție și cultului cântării bisericești…"[14].

Tot de la D. Cunțan aflăm că, în ultimele luni de viață, când nu mai putea participa la slujbe, chema pe *duhovnicul său*, ieromonahul Gherman, să facă Sfânta Liturghie în „capela" sa din reședință.

Religiozitatea profundă a mitropolitului Șaguna a fost evidențiată și de *Nicolae Popea:*

„Moralitatea și religiozitatea lui, curate și nefățărite, insuflau respect și simț religios și în alții. El știa a-și supune interesul său privat totdeauna celui comun. El își înțelese pe deplin pozițiunea și misiunea sa: în biserică era omul Bisericii; după chemarea sa de călugăr, era călugăr, după cea arhierească, era arhiereu"[15].

Iar alt apropiat al mitropolitului, *Ilarion Pușcariu,* menționa:

„Archiepiscopul și mitropolitul Andrei baron de Șaguna și în fața morții s-a arătat mare, după exemplul Sfinților Părinți clasici ai Bisericii. Religiozitatea adânc înrădăcinată în sufletul lui încă din casa părintească, conștiința a-și fi împlinit cu sfințenie datorința de înalt arhiereu și credincios conducător al unui popor i-au dat tăria și bărbăția sufletească ce i-au caracterizat întreaga lui viață să suporte cu resignațiune greutățile unei boli îndelungate. «Toate lucrurile mele», zicea dânsul de multe ori, «le-am pus în rânduială, și acum poate să urmeze cu mine ce va vrea bunul Dumnezeu». Cuvintele din urmă ale lui, adresate vicarului: «Fiți în pace, nu vă sfădiți», arată că și în ora din urmă a vieții gândurile lui erau îndreptate asupra sorții Bisericii, pe care el, cu multă grijă și trudă, a adus-o la o stare mai fericită. Pacea, dragostea și concordia între frați, ne spuse el, la răsuflarea din urmă, deschide calea spre biruință"[16].

Referirea lui Pușcariu la Sfinții Părinți nu a fost întâmplătoare și, poate, nici exagerată, dat fiind faptul că în ultimii ani ai vieții, mai precis la 29 septembrie 1871,

---

[14] D. Cunțan, „Religiozitatea și moralitatea mitropolitului Andreiu", în *Revista Teologică,* XII (1908), p. 454-456.

[15] N. Popea, *Archiepiscopul și Metropolitul Andreiu baron de Șaguna,* Sibiu, 1879, p. 68.

[16] Ilarion Pușcariu, „Din ultimii ani ai vieții…", p. 433.

Șaguna îi dezvăluia: *„Mă ocup cu cetirea filosofiei Sfinților Părinți vechi, unde găsesc mulțumire spirituală și cunoștințe reale și morale”*[17].

Ca un adevărat om duhovnicesc, mitropolitul Andrei a evitat excesele și radicalismul, fiind adeptul *moderației și al smereniei*. Din biografiile care i-au fost redactate pot fi prezentate sintetic numeroase exemple care dovedesc virtuțile marelui ierarh transilvănean. Astfel, aflăm că mitropolitul Andrei a fost un om smerit, a trăit în cumpătare, și-a astâmpărat mânia (fiind capabil să cedeze din ambițiile sale), nu a cunoscut păcatul iubirii de arginți (donându-și toată averea sa Bisericii), precum nici păcatul trândăviei.

b) Smerenia

Este suficientă prezentarea a doar câteva exemple în acest sens:

– Deși a fost ridicat de împărat la rang de mitropolit, Șaguna nu a insistat să i se organizeze un ceremonial de întronizare oficială (exemplul contrar a fost dat de Eugen Hacman care a așteptat ceremonia înscăunării ca „mitropolit al Bucovinei și Dalmației”, planificată a avea loc la 12 aprilie 1873; emoțiile lui Hacman în așteptarea festivității au fost însă atât de mari, încât l-a lăsat inima chiar în preziua plecării sale de la Viena la Cernăuți). Interesul mitropolitului Andrei, după primirea diplomei imperiale de numire, nu a fost întronizarea oficială, ci asigurarea că actul imperial nu a fost acordat *ad personam*, străduindu-se, într-o asiduă corespondență cu autoritățile imperiale-austriece, apoi cu cele regale-maghiare, să asigure dăinuirea Mitropoliei Ortodoxe a românilor din Transilvania și Ungaria.

– În anul 1871, cele trei Consistorii ale eparhiilor Mitropoliei ardelene au pregătit o festivitate cu prilejul împlinirii celor 25 de ani de arhipăstorire transilvană a ierarhului Andrei. Acesta a refuzat însă să participe. *„S-a ținut departe de sărbătoare, de bucuria generală, retrăgându-se la acea zi la Rășinari; nu doară că nu s-ar fi bucurat și el de o așa strălucită manifestațiune a Bisericii celei vii pentru dânsul, dar a urmat așa pentru modestia și resignațiunea sa deoparte, iar pe de altă parte din cauză că emoțiile ce s-ar fi petrecut în el, dacă ar fi stat mai aproape de această sărbătoare spontană, ar fi putut avea influență stricăcioasă asupra sănătății lui scăzute. Cu greu s-a hotărât să-și dea consimțământul la ținerea acestui jubileu și nu bucuros a stat câteva ore la dispozițiunea sculptorului Kugler din Pesta pentru modelarea bustului de marmură pe spesele românilor brașoveni… Mitropolitul îmi descoperi că nu-i place să se vadă pe sine modelat în piatră”*[18].

– A refuzat demnitatea de patriarh al Bisericii Ortodoxe Sârbe, pe care i-au oferit-o unii, după cum a refuzat și demnitatea de mitropolit al tuturor românilor ardeleni, dacă va trece la unirea cu Biserica Romei, cum îi propunea Alexandru Sterca Șuluțiu, viitor mitropolit la Blaj; aceste lucruri le mărturisește Șaguna însuși în Memoriile sale. Este o mărturie clară asupra atașamentului său față de Ortodoxie.

– Poate exemplul cel mai elocvent al smereniei profunde a mitropolitului Andrei este prevederea testamentară a acestuia, cu privire la desfășurarea ritualului de înmormântare.

---

[17] I. Lupaș, *Șaguna și Eötvös. Conferință ținută în sala festivă a Gimnaziului din Brașov, la 6 decembrie, 1913 și la „Asociațiunea” din Sibiu, la 8 decembrie 1913*, Arad, 1913, p. 25.

[18] Ilarion Pușcariu, „Din anii ultimi ai vieții…”, p. 421-422.

Într-o ședință consistorială plenară, mitropolitul Andrei le-a înmânat asesorilor testamentul său, „din care numai atâta spuse celor de față, că înmormântarea să se facă la Rășinari, întocmai așa cum a dispus în testament. «Vedeți», zise el cu glas hotărât, prinzând cu mâna de mantie, «să mă îngropați în hainele acestea simple călugărești, precum mă vedeți astăzi aici, iar ca preot să săvârșească slujba înmormântării numai singur *ieromonahul Gherman*, spiritualul seminarial și duhovnic al meu, pentru că m-am scârbit de dezordinea ce am văzut la asemenea ocaziuni, când preoți mulți participă la înmormântări»”[19]. Merită prezentat aici un fragment din testamentul mitropolitului Andrei:

„Consistoriul nostru arhidiecezan plenar are a funcționa prin emișii săi membri numaidecât după moartea mea, în înțelesul §-ului 136 din Statutul Organic al Mitropoliei noastre, și a sigila toate odăile și dofalele mele până la formala inventariere și conscriere a lucrurilor mele și a celor ale fondului instruct de mai înainte, … domesticul meu, Simion Stoianovici, cu duhovnicul meu, Gherman, să mă îmbrace în reverenda neagră de toate zilele și în mantoul negru cu camilafca pe cap, coșciugul să fie de metal și de nu s-ar găsi, să fie de lemn de brad, îmbrăcat cu mătase neagră și procurându-se coșciugul de metal, acela să se pună în acesta. Înmormântarea mea să se facă înainte de amiază, fără pompă, fără muzică și fără predică, în următorul rând: a) După ce duhovnicul meu, ieromonahul Gherman, pe care rânduiesc ca el singur și solitar să mă îngroape, va săvârși acasă pravila cea mică de îngropăciune; atunci un cleric, îmbrăcat în stihar negru să premeargă cu crucea cea mai neagră și altceva să nu se poarte; b) Apoi să urmeze clericii și pedagogii, câte 4-5 într-un rând, cu profesorii lor; c) Apoi poporul credincios, câte 4-5 într-un rând; d) Apoi preoțimea noastră, câte 4-5 într-un rând; e) După preoțime să vină crucea de la mormântul meu, purtată de un cleric îmbrăcat în stihar negru; f) Apoi să vină corul cântăreților, care va avea să cânte lin; g) Mai departe, să vină doi clerici îmbrăcați în stihare negre purtând lumini; h) Apoi duhovnicul Gherman, îmbrăcat în sfită neagră ca preot îngropător; i) Apoi să vină carul funebru cu coșciugul, și, în fine, l) Să urmeze personalul consistoriului arhidiecezan plenar și oaspeții, după categoria lor; m) Astfel conductul (coloana) mă poate petrece până la cazarmă sau cel mult până la magazinele militare (aproximativ Facultatea de Drept, din ziua de astăzi – n.n.), de va fi ziua frumoasă; domesticul meu, Simion, și servitorul meu, Vasile, să rămână acasă spre a păzi acolo, ca să nu se întâmple vreo pagubă; n) Dizolvându-se conductul (coloana), carul funebru și duhovnicul meu, Gherman, în careta (trăsura, – n.n.) mea să mă ducă la biserica cea mare în opidul (orașul, n.n.) Rășinari, unde, în tinda femeiască să se depună coșciugul și în următoarea zi, duhovnicul singur să celebreze Sf. Liturghie și să săvârșească înmormântarea mea. Cu această ocaziune, duhovnicul să împartă între săraci două sute fl. v.a., care sau duhovnicul, sau eforia arhidiecezană să-i anticipeze până la refondare din averea mea”[20].

c) Modestia vieții și evitarea luxului

„Îmbrăcămintea lui era cea archierească obicinuită la românii ortodocși: reverenzi lungi de desupt și din afară cu căptușală, bumbi și găitane roșii, brâu și pocapiu roșu, și peste acesta pălăria cu găitan și ciucuri de aur, crucea pe piept și baston de trestie în mână. Aceleași reverenzi pentru zile mari de sărbătoare le avea de mătasă roșie, tot așa și pe cele călugărești. Dar el rareori făcea întrebuințare de reverenzile cele roșii, numai când cerea

---

[19] Ilarion Pușcariu, „Din anii ultimi ai vieții…”, p. 418.

[20] *Protocolul Sinodului arhidiecezan greco-oriental din Transilvania,* 1874, p. 107-110.

trebuința, iar altă dată, în contra acelor archierei, care țin mult la haine scumpe, crezând că haina face pe om, el umbla mai numai în cele negre de mătasă la sărbători și ocaziuni, și de material simplu în zile de lucru. Mai pe urmă își făcuse reverenzi de tot simple, fără găitane și pălăria fără ciucuri, întocmai ca oricare preot de rând. De comun purta și ordurile cele mici în bumb aninate, iar în zile mari crucile lor cele mari pe piept"[21].

d) Moderația alimentară și postul

„Apetit avea foarte bun, mânca bine și nu-i plăcea când vreun oaspe nu mânca ca el, îndată începea cu: An meae non valent ad tuum stomachum dapes? El nu alegea în bucate, și pre cei ce nu mâncau din bucatele de post, pre cei mai tineri, adeseori îi surprindea cu întrebarea: Nu-ți plac bucatele de post d-le N.? Da, da, căci la părinți ai trăit tot cu pastete și nu cu mămăligă și fasole! Cu toate acestea el trăia foarte cumpătat. În mâncare mai asceda uneori, dară în băutură niciodată. Vinul nu-l bea gol, ci totdeauna mestecat cu apă"[22].

e) Retragerea din lume și dedicarea vieții sale smerite în folosul Bisericii

Viitorul mitropolit Andrei a intrat din tinerețe în slujba Bisericii. Însă, spre deosebire de alte personalități ecleziastice, intrarea în slujba Bisericii nu a fost pentru Șaguna o afirmare într-o carieră lumească, ci o consacrare a vocației sale de apostol al neamului românesc prin părăsirea unei vieți și a unei cariere profesionale promițătoare. Andrei Șaguna a avut șansa să urmeze două facultăți celebre ale Universității din Pesta: Drept și Filozofie. Deși avea deschisă în fața ochilor săi o carieră deosebită, cu venituri materiale considerabile, totuși, în anul 1829, după obținerea celor două diplome universitare, Șaguna a plecat la Vârșeț pentru a urma cursurile unei școli medii, anume Seminarul teologic ortodox de la Vârșeț. Alegerea făcută de Șaguna i-a uimit pe toți colegii săi, care au putut considera, pe bună dreptate, că fostul lor amic de pe băncile universitare s-a retras din lume. Această retragere a și avut loc după doar câțiva ani.

Din păcate, nu putem cunoaște, după cum spune I. Lupas, „lupta sufletească, zbuciumările prin care va fi trecut, până s-a hotărât a renunța, tocmai când era de 25 ani, vârsta patimilor, la plăcerile ispititoare, ce se îmbie cu prisosință mai ales unui tânăr înzestrat cu atât de eminente calități fizice și intelectuale, cum era el. Important este și numele pe care Șaguna l-a ales, intrând în cinul monahal… Când și-a ales numele Andrei, se va fi gândit la apostolul omonim, despre care tradiția păstrată la scriitorul bisericesc Eusebie spune că a propovăduit el, cel dintâi, cuvântul Evangheliei în aceste părți răsăritene, ajunse mai târziu în stăpânirea neamului nostru. Și în avântul său idealist, tânărul de 25 de ani va fi întrezărit atunci ca într-o perspectivă îndepărtată a viitorului lumina de vrajă, ce avea să împodobească, odată și odată, în amintirea recunoscătoare a unui întreg popor, acest nume de o însemnătate îndoită: românească și creștinească… "[23].

f) Depășirea mâniei

Pentru orice personalitate activă, mânia este una dintre ispitele cel mai greu de depășit. Unele cauze ale mâniei pot fi mărunte și ușor trecute cu vederea. Altele însă nu, mai ales în cazul în care bunele intenții ale cârmuitorului plin de responsabilitate

---

[21] N. Popea, *Archiepiscopul și Metropolitul…*, p. 66.
[22] N. Popea, *Archiepiscopul și Metropolitul…*, p. 66-67.
[23] I. Lupaș, *Mitropolitul Andreiu Șaguna*, Sibiu, 1911, p. 27.

nu sunt înțelese de anturaj. Astfel de ispite a avut de înfruntat și mitropolitul Andrei, el reușind însă să-și păstreze calmul și chiar să cedeze și să înțeleagă comportamentul celor care păreau că îi sfidează autoritatea. Iată doar câteva exemple:

– În timpul lucrărilor CNB din 1868, la discutarea noului Statut Organic, au apărut divergențe între Șaguna și Comisia de 27, care a analizat și pregătit proiectul Statutului Organic. Dacă mitropolitul a susținut menținerea Sinedrionului prezbiterilor, organ format doar din clerici, separat de Senatul școlar și de Epitropie (ambele formate din 1/3 clerici și 2/3 laici), Comisia de 27 a susținut înființarea unui singur Consistoriu cu trei secții, Sinedrionul prezbiterilor urmând să fie înlocuit cu Senatul strâns bisericesc, compus doar din clerici. Cum niciuna din părți nu a cedat, Șaguna declarând că „acest punct nu-l admite la pertractare”, a suspendat ședința, părăsind sala. A doua zi însă, în 6/18 octombrie 1868, ierarhul, pentru a pune capăt polemicii și a urni dezbaterile, a cedat, nuanțându-și poziția în fața deputaților congresuali:

> *„Deschizând ședința spre continuarea pertractării ulterioare a operatului Comisiunii de 27, am de a reflecta în privința punctului 5 din § 96, care ieri a fost în discuțiune: că eu am văzut într-însul o chestiune sacramentală, și această împrejurare m-a îndemnat pe mine a zice ieri că nu pot lăsa spre dezbatere acest §, căci într-adevăr nu este chemarea Congresului de a judeca despre Sacramente. Dacă însă Dvs. nu învolvați în acest & nici o chestiune sacramentală, atunci se înțelege de la sine că amintitul § se poate trata și decide din partea Congresului, și apoi a trece numaidecât la paragrafele următoare, căci și așa timpul ne este scump și scurt”*[24].

Și, într-adevăr, dacă se mai amânau dezbaterile, contextul politic nu ar mai fi permis înarticularea *Statutului Organic*.

– La CNB din anul 1870 s-au purtat mai multe discuții în contradictoriu de către deputații Congresului, cu privire la admiterea sau respingerea observațiilor făcute de împărat pe marginea Statutului Organic, pentru înmatricularea acestuia. Șaguna știa perfect care era miza acestui Statut și cât de importantă era înmatricularea de către autoritățile politice. A fost deosebit de mâhnit pentru unele observații ale deputaților, observații care, în opinia ierarhului, nu erau de natură să pericliteze esența și spiritul Statutului. În această atmosferă încordată s-a mai adăugat revolta unora dintre deputați, preoți și protopopi împotriva ierarhului Șaguna care *„făcu aluziune în general și în mod umoristic, cum era obișnuit, la unii preoți, fără de a fi numit persoane, în privința purtării lor necuviincioase. El fuse îndemnat la aceasta mai cu seamă prin unele acuze, ce i se așternură de către niște comune asupra preoților lor și chiar și asupra unor protopopi. Ce să vezi! Unii din deputați se aflară ofensați prin cuvintele părintești ale veneratului mitropolit, deși el spuse un pur adevăr; ei bătură alarm, făcură imputări aspre mitropolitului într-o conferință privată, cerând nici mai mult nici mai puțin decât să i se dea o reprobă, pentru că a vătămat preoțimea!!... Iar mitropolitul Șaguna, auzind despre cele întâmplate, amărât până la suflet, cât ieși din ședință, își rupse testamentul și-l aruncă în foc! Asta a fost prea mult! Asta nu a meritat un Șaguna, care atât bine ne-a făcut și fără de care și astăzi, poate, ne-am afla tot numai în nimicitatea noastră de odinioară!”*[25].

---

[24] *Protocolul Congresului național-bisericesc din 1868,* conclus 181, p. 90.

[25] N. Popea, *Archiepiscopul și Metropolitul…*, p. 58.

Cu toate acestea, Şaguna a trecut peste toate nemulţumirile şi şi-a întocmit din nou testamentul, prin care a lăsat întreaga avere Bisericii sale.

g) Neiubirea de arginţi

Şi în acest caz pot fi date mai multe exemple. Pentru a înţelege însă mai bine sumele prezentate în continuare, este necesar de amintit faptul că salariul anual al arhiereului Andrei a fost următorul: 2000 fl. între 1846 şi 1848, 4000 fl. între 1848 şi 1860; 8000 fl. între 1860 şi 1864 şi 12.000 fl. între 1864 şi 1873 (salariul mediu anual fiind între 240 fl. şi 350 fl.). Fiind devotat Bisericii sale, mitropolitul Andrei a încercat să îmbunătăţească situaţia financiară a eparhiei sale ardelene, folosindu-şi chiar averea proprie.

– Dat fiind faptul că legislaţia din vremea aceea interzicea iniţierea de colecte (deoarece autorităţile politice considerau că obligaţia principală a populaţiei trebuia să conste în plata impozitelor, nu în participarea la colecte iniţiate de Biserici), Şaguna a folosit orice mijloace pentru a obţine aprobarea imperială pentru organizarea unor astfel de colecte (amănunte în paginile următoare), arătând că cea dintâi sumă era acordată chiar de el. Obţinând în mai multe rânduri înaltă aprobare, din partea Curţii, toate fondurile constituite în urma acestor colecte s-au aflat sub administrarea directă şi personală a arhiereului Andrei. Totuşi, în anii 1859 şi 1861 a decis predarea acestor fonduri unor epitropii mixte, alcătuite din clerici şi laici în proporţie de ½-½, fie de 1/3 clerici faţă de 2/3 laici[26].

– De mai multe ori, arhiereul Andrei nu a ezitat să folosească averea sa proprie pentru îmbunătăţirea situaţiei materiale a eparhiei sale. Astfel, din averea sa proprie a cumpărat tipografia diecezană (1850), casa cu grădină din suburbiul Iosefin, cu 6000 fl. (1850), apoi cel mai frumos imobil, după reşedinţă, anume clădirea din str. Măcelarilor, cu 30.000 fl. (1867, în care a mutat Institutul diecezan. A contribuit, de asemenea, cu sume importante la construirea şi înfiinţarea altor edificii bisericeşti şi şcolare (biserica din Guşteriţa-Sibiu; Gimnaziul din Braşov ş.a.). A mai donat sume de bani ca prim ctitor al mai multor fonduri şi fundaţii (Fundaţiunea Pantaziană, Fondul bisericilor sărace, Fondul învăţătorilor săraci, Fundaţiunea pentru bisericile şi şcolile sărace din arhidieceză – numită în 1874, de către Sinodul arhidiecezan, drept *Fundaţiunea Şaguniană*). Ingeniozitatea şi preocuparea sa pentru agonisirea de averi şi sume de bani pentru Biserică a culminat prin crearea, în 3 iulie 1867, a unei Asigurări de viaţă la societatea „Asecuraţiuni generali din Triest" (actuala firmă de asigurări Generali), pentru suma de 100.000 fl. v.a., gest care i-a uimit pe contemporanii săi:

> *„Încă din anul 1868 se asigurase pe viaţă pentru suma de o sută de mii florini destinaţi spre deosebite scopuri bisericeşti, precum s-a văzut din testamentul său. Odată a observat, că cu aceasta a luat asupra sa o sarcină prea mare, trebuind să plătească în tot anul opt mii florini (deci 75 % din salariul său – n.n.); la aceasta i-am replicat că, cu toţii îi dorim să poarte sarcina aceasta cât mai mulţi ani"*[27].

---

[26] Nota din cartea *Reforma constituţională*…

[27] Ilarion Puşcariu, „Din anii ultimi…, p. 422.

Mitropolitul a plătit polița de asigurare timp de șase ani (deci 48.000 fl.), iar Biserica sa a primit, la trecerea la cele veșnice a mitropolitului, suma de 100.000 fl. Șaguna a adăugat un Codicil la testamentul său, încă de la data contractării asigurării, prin care a dispus să fie împărțită în patru, astfel: câte 25.000 fl. pentru cheltuielile aferente a două episcopii sufragane care urmau să fie înființate ulterior în cadrul Mitropoliei ardelene, alți 25.000 fl. pentru creșterea *Fondului Pantazian*, iar restul de 25.000 fl. pentru sporirea *Fondului bisericilor sărace*. Fondul destinat noilor episcopii avea să rămână intangibil până la înființarea acelor episcopii, dobânzile urmând a fi capitalizate. În anul 1884, fondul pentru noile episcopii ajunsese la suma de 119.747 fl. 82 ½ cr.[28], în anul 1891 la suma de 165.483 fl. 10 cr.[29].

– Prin testament, deși avea dreptul de a testa jumătate din averea sa rudelor, totuși și-a cedat întreaga avere Bisericii sale[30]. După calculul lui Nicolae Popea, adunând donațiile din timpul vieții, precum și averea lăsată drept moștenire Bisericii sale, suma totală ar fi întrunit aproximativ 300.000 florini v.a.[31]

3. Slujirea învățătorească a mitropolitului Andrei Șaguna

Chiar din ultimele cuvinte rostite de mitropolitul Andrei înainte de trecerea la cele veșnice reiese calitatea de părinte al marelui ierarh.

Într-adevăr, mitropolitul Șaguna a fost un bun păstor de suflete, păstrând legături permanente cu clerul și credincioșii săi, cărora le trimitea în fiecare an pastorale la Paști și la Crăciun – deci peste 50 –, dar și în alte împrejurări.

Chiar din prima sa pastorală arhierească, cea din 12 februarie 1848, în care anunța „întreaga preoțime și pe poporenii noștri” despre Decretul regal din 10 februarie 1848, prin care a fost numit „Episcop al clerului și poporului nostru greco-neunit răsăritean din Ardeal”, Șaguna a făgăduit a fi un adevărat părinte pentru eparhioții săi:

> *„Neostenit mă voi strădui ca, împlinind a Preaînaltului nostru împărat pentru noi toți, prea mântuitoarea această grijă, să fiu Tatăl Clerului și al Poporului nostru! Tată zic, să fiu, Tată! Și încă odată zic, Tată să fiu în înțelesul cel adevărat.*
>
> *Dar ca să nu las neîntrebuințat nici un prilej prin care s-ar putea folosi atât preoțimea, cât și întreg poporul nostru, pentru aceea, știind eu ce mare lipsă are poporul nostru de a căpăta învățătură, de a se decovârși și a se lumina, poftesc pe întreaga mea iubită preoțime, ca să se nevoiască a întocmi și a spune cuvântări bisericești, adică a învăța și a lumina pe poporenii noștri… La limanul cel liniștit al științelor și al luminării să se aducă, și așa să se prefacă într-un popor cultivat, pe lângă celelalte popoare luminate…”*[32].

Apoi, deși departe de păstoriții săi, ierarhul îi asigura, în august 1848, din Pesta, de gândul și grija ce o purta turmei sale, pentru care era nevoit să se afle departe:

---

28 *Protocolul Congresului național-bisericesc din 1886,* conclus 165, p. 94-95.

29 *Protocolul Congresului național-bisericesc din 1891,* Anexa G, p. 154.

30 N. Popea, *op. cit.,* p. 171-172.

31 N. Popea, *op. cit.,* p. 311.

32 Elena Mihu, „Episcopul Andrei Șaguna în Târgu Mureș (1848-1852). Contribuții și document”, în rev. *Transilvania*, nr. 9-10, Sibiu, 2008, p. 82.

„Vă încredințez, iubiților, că, deși împrejurările mă silesc a fi depărtat de voi, inima mea și sufletul meu necurmat cu voi și la voi este. Și nu am crușat și nu cruț, iubiților mei, nici osteneală, nici cheltuială pentru binele și folosul vostru cel sufletesc și trupesc. Nici un minut, nici un prilej nu las fără a-l fi întrebuințat spre ajutorința voastră"[33].

Într-o altă pastorală, din 23 martie 1850, Șaguna îndeamnă **preoțimea să facă „pastorație"**, iar pe credincioși să participe la slujbele bisericești și să dea dovadă de o conduită morală:

„Alergați cu toții, mici și mari, la sfânta biserică în zilele de duminici și sărbători, dați pildă bună tinerimei voastre și o opriți, ca niște părinți zdraveni, de orice lucru slab și de anume jocuri, care dânsa pe vremea Sfintei Liturghii sau a Catehizației ar vrea să le facă, dați fiilor și fiicelor voastre, încă de acasă învățătură, ca, din frica lui Dumnezeu, și cu băgare de seamă să asculte învățăturile catehetice și cu evlavie să se poarte în biserică"[34].

De **conduita morală a credincioșilor**, arhiereul Șaguna s-a ocupat în numeroase pastorale. La un loc important s-a aflat patima beției:

„Iubită preoțime eparhială! Mi se sfâșie inima de durere când gândesc că pre mulți dintre preoții noștri au apus cu viață înainte de vreme, din pricina patimii beției, de care erau cuprinși. Patima aceasta, de o vom lua din punct de vedere bisericesc, era oprită încă în legea veche cu moarte pentru preoți, iar în legea nouă se zice: că bețivii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu.

Grigore Teologul zice: Beția în omul mirean este greu păcat, iar în preot este furt de cele sfinte. Pravila apostolească 42 poruncește că preotului și diaconului să i se ia darul de nu se va părăsi de beție. Și într-adevăr, patima aceasta a beției este păgubitoare de suflet și totodată este păgubitoare de viață și de avere și pricinuiește necinste, sărăcie și veșnică osândă sufletească"[35].

La fel s-a adresat și poporului, cu dojeni blânde, pentru înlăturarea viciilor și a lenei, în Pastorala specială din 22 mai 1858:

„Pe când cârciumile se înmulțesc, vinărsăriile se zidesc… iar bisericile și școlile voastre jelesc, căci sunt uitate, părăsite și urgisite, pe când voi pe cârciumarii și arendașii voștri nu numai că-i întâmpinați cu cinste și cu lingușiri, ci încă și cu supunere cuceritoare parcă vă îndesați a-i ajuta la lucrul lor, negândind că al vostru stă pe loc. De aceea Biserica, dulcea maica noastră, se tânguiește văzând că la prea mulți dintre creștini ajung banii pentru cârciumă, dar pentru biserică și școală nu ajung. Iubiților! Oare nu vedeți că la pragul caselor voastre a ajuns foametea? Nu vedeți că din anii trecuți nu ne-a rămas hrană nici pentru noi, nici pentru dobitoacele noastre? Nu vedeți că semănăturile din toamnă nu ne făgăduiesc nici un seceriș bun? Nu vedeți că viile rămân neroditoare și pe anul acesta? Nu vedeți că încă nu se știe ce va fi cu semănăturile de primăvară? Și totuși, mulți, prea mulți, sunt printre ai noștri leneși și bețivi!"[36]

Arhiereul Andrei a trimis însă numeroase pastorale și pentru promovarea păcii între popoarele atât de îndușmănite ale Transilvaniei. Astfel, chiar în timpul eveni-

---

33 M. Păcurariu, „Mitropolitul Șaguna și satul românesc", în rev. *Transilvania*, nr. 9-10, Sibiu, 2008, p. 76.

34 M. Păcurariu, „Mitropolitul Șaguna și satul românesc", în rev. *Transilvania*, nr. 9-10, Sibiu, 2008, p. 77.

35 *Epistola lui Șaguna din 13 iunie 1857*, nr. cons. 581, apud N. Popea, *Archiepiscopul și Metropolitul…*, p. 164.

36 M. Păcurariu, „Mitropolitul Șaguna și satul românesc", în rev. *Transilvania*, nr. 9-10, Sibiu, 2008, p. 77.

mentelor revoluționare din 1848, Șaguna a încercat evitarea războiului civil și pacificarea poporului. În Pastorala trimisă din Pesta, la 18 iulie 1848, îi îndemna astfel pe credincioșii săi:

„Să avem, iubiților mei, dragoste frățească atât pentru noi, cât și pentru celelalte nații cu noi locuitoare, pentru că așa a plăcut lui Dumnezeu ca noi să fim mai multe nații într-o patrie, ca să ne putem bucura de bine, să fim frați unul cu altul, ca să ne îndulcim împreună cu celelalte nații de bunătatea țării noastre”[37].

Câteva luni mai târziu, la Adunarea Națională a românilor de la Sibiu, din 28 decembrie 1848, i-a îndemnat pe români să nu fie asemenea rebelilor imorali și să nu răspundă cu aceeași monedă.

Dar, mai presus de toate, arhiereul Șaguna a fost preocupat de luminarea poporului prin **promovarea învățământului confesional primar și secundar**.

Mai întâi de toate, trebuia organizat, pe baze moderne, învățământul teologic. Când Șaguna a sosit în Transilvania, exista doar cursul comun de teologie și pedagogie, cu durata de șase luni. În 1849, Șaguna a decis înființarea cursului clerical de un an, structurat pe două semestre. În anul școlar 1853/54, s-a efectuat separarea dintre *Cursul clerical*, care urma să aibă o durată de doi ani, și *Cursul pedagogic*, organizat pe perioada de un an. În anul școlar 1861/62 s-au prelungit studiile teologice la trei ani și cele pedagogice la doi ani. Formând primele serii de preoți și dascăli, Șaguna a introdus în structurile eparhiale oameni noi care au reușit să răspundă cerințelor vremii și să întoarcă aceste instituții cu fața spre viitor[38].

Pentru pregătirea studenților Institutului său, arhiereul Șaguna a publicat manuale, folosite mult timp în Ardeal: *Elementele Dreptului canonic*, *Enhiridion de canoane*, *Compendiul de Drept canonic*, *Istoria bisericească universală, Manual de studiu pastoral* etc. Prin toate acestea, a adus o contribuție însemnată la progresul teologiei românești.

Absolvenții Institutului sibian și-au desfășurat activitatea în satele transilvane, atât în biserici, cât și în școlile confesionale. Încă de la Sinodul din martie 1850 a inițiat cadrul de funcționare a învățământului primar confesional. A angrenat întreaga preoțime pentru organizarea și funcționarea școlilor primare confesionale, preoții parohi devenind directori ai acestor școli, iar protopopii inspectori școlari. Preoții au primit sarcina să se ocupe de organizarea școlilor poporale confesionale, atât sub aspect material, cât și intelectual. Când Șaguna a sosit în Transilvania, existau doar peste 300 de școli; în 1851 erau 367, iar în 1858, autoritățile guvernamentale ardelene semnalau 675 școli ortodoxe[39]. După doi ani, comisarul școlar Dr. Pavel Vasici înregistra 767 de școli poporale românești ortodoxe în Ardeal[40]. Prin urmare, grija lui permanentă de a clădi școli la sate, de a se înconjura de preoți și dascăli cu carte, lupta

---

37 M. Păcurariu, „Mitropolitul Șaguna și satul românesc”, în rev. *Transilvania*, nr. 9-10, Sibiu, 2008, p. 77.

38 . Pr. prof. univ. dr. M. Păcuraru, *op. cit.*, p. 95-97.

39 Conspectul general cuprinzând numele și pregătirea învățătorilor care activau în anul 1858 se află tipărit la Nicolae Albu, *Istoria școlilor românești din Transilvania între anii 1800-1867,* București, 1971, p. 218-234.

40 Pavel Vasici, „Despre starea de acum a şcoalelor noastre populare din Transilvania”, în *Amicul şcoalei*, I, 1860, p. 160.

purtată împotriva nepăsării generale îl așază pe Șaguna la temelia *școlilor poporale* (școli elementare confesionale).

Arhiereul Andrei a organizat și alte instituții culturale românești care, de asemenea, își continuă activitatea – în forme adecvate timpului, până astăzi: Liceul „Andrei Șaguna" din Brașov, Școala pedagogică „Andrei Șaguna din Sibiu, Liceul „Avram Iancu" din Brad, o școală „reală – comercială" în Brașov și aproximativ 800 de școli primare îndrumate de Biserică, în toată Arhiepiscopia Sibiului. Prin aceste școli s-a menținut credința ortodoxă, dar și neamul nostru din Ardeal și Banat.

Șaguna nu doar că s-a ocupat de înființarea acestor școli, ci le-a cerut credincioșilor sprijinirea lor. De pildă, în Pastorala din octombrie 1864, Șaguna cerea eparhioților, deopotrivă clerici și laici:

> *„Să purtați de grijă ca edificiile școlare să fie în stare bună, să aibă lemnele de foc pentru încălzit, iar pruncii și pruncele, în timpul prescris să se afle în școală"*[41].

Pentru diversificarea muncii românilor, a îndemnat direcționarea tineretului român spre îmbrățișarea meseriilor, pentru a obține slujbe mai bine plătite și a nu mai depinde doar de munca câmpului:

> *„La meșteșuguri turmă iubită, la meșteșuguri! Pentru că, fiind numeroasă, poți forma din fiii tăi oameni învățați care să-ți apere interesele, meșteșuguri care să-ți înmulțească și susțină economia națională… și totuși, să rămână destui și pentru lucrarea pământului. Numai așa făcând, vei putea nădăjdui și aștepta revărsarea unor zile mai plăcute, mai vesele și mai senine, în care va străluci asupră-ți de mult ascunsul soare al fericirii… lucrând așa îți vei putea croi și asigura atât viitorul tău cât și al următorilor tăi"*[42].

Pentru atingerea acestui scop, adică pentru sprijinirea copiilor ortodocși mai dotați intelectual, dar mai săraci, mitropolitul Șaguna a creat, prin mijloace ingenioase, câteva **fundații**. Astfel, cu multă bucurie, în Pastorala de la Praznicul Învierii Domnului, din anul 1853, îi informa pe credincioși de înființarea Fundației Francisc Iosif[43] pentru ajutorarea școlarilor mai buni, dar săraci, pentru că:

> *„Cui nu-i sângerează inima, când vede că unii tineri dăruiți cu cele mai frumoase talente și plini de râvnă către învățătură, din care ar putea să se aleagă niște stâlpi și luminători ai neamului său și niște fii străluciți ai Bisericii, din lipsa mijloacelor celor trebuincioase sunt siliți a lăsa școala și a-și îngropa talentele și a-și petrece viața la coarnele plugului?... Drept aceea, nimeni dintre voi, iubiților fii întru Hristos, să nu se tragă îndărăpt, ci fiecare să contribuie la această fundațiune… Din ea se va da ajutoriu la orice tânăr bun, fie părinții lui plugari, fie meșteri, fie neguțători, fie militari sau amploaiați"*[44].

Mai presus de toate însă, arhiereul Șaguna a fost un desăvârșit predicator, lucru dovedit de numeroasele predici pe care le-a tipărit spre a veni în ajutorul preoților-

---

41 M. Păcurariu, „Mitropolitul Șaguna și satul românesc", în rev. *Transilvania*, nr. 9-10, Sibiu, 2008, p. 78.

42 M. Păcurariu, „Mitropolitul Șaguna și satul românesc", în rev. *Transilvania*, nr. 9-10, 2008, Sibiu, p. 79.

43 A reușit obținerea dreptului de a înființa această fundație și de a institui colectă (trimițându-i pe studenți în vacanță, ca să strângă bani), după ce împăratul a scăpat teafăr de pe urma unui atentat.

44 M. Păcurariu, „Mitropolitul Șaguna și satul românesc", în rev. *Transilvania*, nr. 9-10, Sibiu, 2008, p. 78-79.

parohi. Se știe că slujea mereu în duminici și sărbători, fie în bisericile sibiene („Buna Vestire", „din groapă", „Schimbarea la Față", din „cetate", care i-a devenit „catedrală" după 1860), fie în alte localități (Rășinari, Săliște, Sf. Nicolae din Brașov – Șchei etc.).

4. Slujirea conducătoare a credincioșilor pe calea mântuirii

Ordinea și disciplina îl caracterizau, așa cum ne-a lăsat descrierea Popea, cel care s-a aflat mult timp în preajma mitropolitului:

„Metropolitul Șaguna era omul ordinii; adeseori recita el cuvintele cunoscute: Ordo est anima rerum! în casă și afară de casă, în oficiu și afară de oficiu, în toate și pretutindeni. Astfel, și ca unul care ținea mult la curățenie și la punctualitate era recunoscut de toți, privindu-se de un model în acestea precum și în gustul cel bun. Activitatea lui era admirabilă; se scula des de dimineață și îndată se punea la lucru cât în cele oficioase, bisericești, școlare, naționale, politice, atât în cele private și literare, și lucra întins ziua întreagă. Încât pentru somn, el se ținea de regula dietetică: Devreme în pat, devreme din pat"[45].

A fost intransigent față de preoți, pornind de la ținuta exterioară. Încă de la începutul păstoririi, din anul 1846, cerea acestora respectarea anumitor rânduieli:

„Fiecare preot să umble în reverendă, cu brâu vânăt închis și pălărie rotundă, nu numai când are a săvârși o slujbă, ci și când vor veni la cetate sau vor merge la mai marii lor. Niciunul să nu îndrăznească a-și rade barba, dară părul să și-l pieptene înapoi. De la cercetarea jocurilor, crâșmelor și de a bea vinars în uliță sau în târg și de la orice vorbe statutului preoțesc dăunătoare să se contenească. Negustorie a face sau a umbla în persoană după alte câștiguri să înceteze de tot. Tot insul să se îndeletnicească în cetirea Sfintei Scripturi și a Sfinților Părinți, să cetească și să învețe Catihistul de rost și, câștigându-și folositoare cunoștințe, să fie în stare a cuvânta din timp în timp către popor cu sporiu și cu folos și a-și putea arăta calea cătră fapte bune, spre care se cuvine să aibă o viață neprihănită, purtare bună în toate și-n tot locul, ca o trâmbiță bine răsunătoare, să deștepte pre toți spre cucernicia cea adevărat creștină și spre frica lui Dumnezeu".

Însă cel mai important mijloc pentru păstrarea ordinii în Biserică l-a constituit, potrivit arhiereului Șaguna, emiterea unui Statut Organic pentru reînființata Mitropolie a românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania, prin care a considerat că a readus Biserica ardeleană în situația canonică, cum nu se mai afla altă Biserică a Ortodoxiei ecumenice:

„Eu, aruncând o privire fugitivă asupra stării Bisericii noastre din toată lumea, aflu că unele dintre ele sunt persecutate, altele sunt lipsite de libertatea conștiinței și altele sunt nădușite în viața lor bisericească, iar pentru aceea sunt în stare abnormă. În fine, eu aflu că Bisericile din Mitropolia noastră națională română din Transilvania, Ungaria și Banat sunt în pace, zidindu-se și umblând în frica lui Dumnezeu și se umplu de mângâierea Duhului Sfânt.

Eu aceasta cutez să o afirm, că eu astăzi nu cunosc și nu știu în Biserica noastră ecumenică ca vreo parte a ei ar fi organizată și reglementată cu observarea strictă a instituțiunilor biblice și a canoanelor bisericești precum este Mitropolia noastră națională română cu părțile

---

[45] N. Popea, *Archiepiscopul și Metropolitul…*, p. 66.

ei constitutive, organizată și regulementată; căci eu astăzi nu cunosc și nu știu în Biserica noastră Ecumenică ca vreo parte a ei, pe baza organismului său bisericesc, ar putea zice clerului și poporului credincios, precum Mitropolia noastră poate să zică, în urma Statutului Organic, clerului și poporului său credincios: «Nu mai sunteți străini și nemernici, ci concetățeni cu sfinții și de aproape a lui Dumnezeu, zidiți fiind pe temelia apostolilor și a profeților, fiind piatra cea din capul unghiului singur Iisus Hristos, întru care toată zidirea s-a făcut și se dezvoltă într-o Biserică sfântă în Domnul spre lăcașul lui Dumnezeu în Duhul» (Efes. II, 22)"[46].

5. Mitropolitul Andrei – apărător al Ortodoxiei transilvane

Când ieromonahul Andrei Șaguna a fost numit vicar, iar apoi episcop al Eparhiei ortodoxe a Ardealului, aceasta traversa o adevărată criză. Se poate afirma, fără să se exagereze, că situația ortodocșilor români din Transilvania a fost chiar mai defavorabilă decât cea a ortodocșilor din teritoriile otomane. Aceștia, cel puțin, aveau dreptul de a constitui un „millet", o națiune confesională distinctă, condusă și reprezentată de patriarhul și etnarhul de la Constantinopol. În mod similar, și ortodocșii din Banat, Arad și Bihor constituiau tot o națiune confesională, în cadrul Regatului Ungariei, beneficiind de privilegiile ilirice. În Ardeal însă, Ortodoxia constituia o confesiune tolerată, drept care nu era permis ca din impozitele plătite de credincioșii ei să se întoarcă o cât de mică parte în folosul Bisericii și al școlii confesionale ortodoxe. Ba mai mult, din considerente „umanitare", adică pentru a nu fi împovărată populația cu prea multe impozite, era interzis chiar și autorităților bisericești ortodoxe de a organiza colecte pentru propășirea Bisericii și a școlii. Acceptarea instituției episcopale românești de la Sibiu a vizat doar pacificarea poporului, după luptele purtate de acesta în apărarea Ortodoxiei (între 1744 și 1761), și mascarea prozelitismului uniatist, întrucât procentajul greco-catolicilor în rândurile populației românești din Transilvania crescuse între 1761 și 1851 de la 17% la 51%.

a) Salvarea Ortodoxiei ardelene de la pregătita disoluție

În aceste condiții, misiunea vicarului Șaguna a fost deosebit de grea. Plin de deznădejde, i-a scris mitropolitului sârb de Carloviț, Iosif Raiacici, nu la mult timp după sosirea sa în Ardeal:

„Biserica noastră de aici este complet dezorganizată și nu există om care să o poată izbăvi de pieire, întrucât preoțimea, dar mai ales protopopii sunt oameni complet orbiți de interese personale și care țin cu uniții. De aceea, ei ar fi cei dintâi care s-ar dezbina de Biserică, dacă ar ști că poporul s-ar lăsa atras. Însă acest popor bun, așa sărman cum este, se rușinează de așa ceva. E o situație proastă, mai proastă nici n-ar putea fi. Cade-se deci să venim în ajutorul acestui popor. Dar prin ce mijloace s-ar putea face astfel de treabă? Aceasta e problema cea dintâi și cea din urmă. Eu însumi nu știu, căci mi s-a slăbit cu totul puterea de judecată, iar sufletul mi s-a obosit de pe urma atâtor feluri de năpăști. Dacă nu greșesc, cea mai bună soluție cred că este instituirea cât mai grabnică a unui episcop, întrucât al Aradului e prea bolnav și nu mai poate hirotoni și apoi, e tare greu pentru clericii de aici să meargă pentru hirotonire până la Arad"[47].

---

[46] *Protocolul Congresului național-bisericesc român de religiunea greco-răsăriteană din 1870*, Sibiu, 1870, concluz 3, p. 4-6.

[47] Teodor Bodogae, *op. cit.*, p. 76-78; Andrei Șaguna, *Corespondența*, vol. I/2, ediție, studiu introductiv și note de Nicolae Bocșan, Ioan-Vasile Leb, Gabriel-Viorel Gârdan, Bogdan Ivanov, Vasa Lupovici, Ioan Herbil,

Reiese, așadar, că baza Ortodoxiei ardelene o constituiau înșiși credincioșii ei, aflați în pericolul de a fi trădați de păstorii lor sufletești. Cunoscând starea de deznădejde a păstoriților săi, a încercat, cu tact, calmarea spiritelor. Lipsit de libertate de acțiune și de pârghiile unui adevărat păstor al Bisericii sale (fiind doar tolerat, până în 1848), Șaguna a trebuit, mai întâi de toate, să demonstreze că este un conducător de încredere și un om al dialogului și al moderației. Colaborarea cu autoritățile Principatului, în arestarea celei care ațâța sătenii din Apuseni, Ecaterina Varga, nu a constituit, așadar, o „acțiune contrarevoluționară" din partea vicarului Șaguna, cum a fost calificată în mod tendențios de propaganda comunistă, ci un act mai mult decât necesar, de apărare a poporului său în fața iminentei represiuni pregătite de oficialități.

După războiul civil din anii 1848-1849, a sesizat strategia politică a autorităților imperiale de la Viena de a moderniza monarhia austriacă, chiar cu prețul înăbușirii naționalismelor din Imperiu. Drept urmare, dovedindu-și loialitatea față de Curte, colaborând cu elementele moderate din rândurile autorităților centrale și provinciale, a reușit să anihileze planurile ultramontaniste și catolicizante ale ministrului Cultelor din Guvernul de la Viena, Leo Thun, și să restabilească bazele instituționale ale Bisericii sale ardelene, să promoveze învățământul confesional (prin ridicarea nivelului de pregătire la Institutul Teologic-Pedagogic, prin înființarea gimnaziului de la Brașov, prin susținerea a aproximativ 800 școli primare ale Bisericii și prin trimiterea a numeroși bursieri la studii în străinătate) și să promoveze cultura românească în ansamblu (prin înființarea tipografiei, din banii săi proprii, prin scrierea și traducerea de cărți și manuale). Importanța acțiunilor organizatorice ale episcopului Șaguna între 1850 și 1860 nu poate fi înțeleasă pe deplin decât ținând cont de situația de dinainte de sosirea sa în Sibiu. Într-un singur deceniu, a transformat practic o Biserică aservită și pregătită să fie absorbită în cea Unită într-o Biserică renăscută, deținând autonomie școlară și financiară. A reușit acest lucru, fiind convins că îi avea pe credincioși alături. Tocmai de aceea și-a început proiectul său amplu de revigorare a eparhiei sale prin convocarea unui Sinod, în martie 1850, la care au participat atât clerici, cât și laici.

Când împăratul a emis în 1860 celebra Patentă din 20 octombrie, inaugurând un nou regim politic, cel liberal-constituțional, Ortodoxia transilvană era ferm consolidată, pregătită să facă față noilor vremuri. Instaurarea constituționalismului în viața de Stat a adus după sine și acordarea autonomiei legislative tuturor Bisericilor. Șaguna a știut să folosească această autonomie. Astfel, în cei șase ani ai liberalismului constituțional, a convocat două noi Sinoade eparhiale, alcătuite din clerici și laici, a stabilit un statut de alegere a deputaților sinodali (în 1860) și un proiect de constituție bisericească (în 1864). Însă provocarea cea mai mare a constituit-o separarea ierarhică de Mitropolia de Carloviț și reînființarea Mitropoliei pentru românii ortodocși din monarhia habsburgică. Subordonarea eparhiei ardelene față de sârbi s-a realizat în urma unor decrete unilaterale și absolutistice ale lui Iosif II, în 1783 și 1786. Șaguna a fost conștient că, pentru a se evita orice probleme în viitor, separarea ierarhică de sârbi și reînființarea Mitropoliei românești trebuiau realizate în primul rând în mod canonic, prin hotărâre a Sinodului episcopesc de la Carloviț, și doar în al doilea rând prin decret imperial. Așadar, Șaguna a

Cluj-Napoca, 2007, p. 79.

dorit ca înființarea Mitropoliei să nu fie doar urmarea unui act politic-absolutist, lipsit, din perspectivă istorică, de legalitate. Șaguna a reușit să-l convingă, încă din 1860, și pe monarh de justețea poziției sale. În următorii ani a purtat o corespondență bogată cu autoritățile vieneze cu privire la modul organizării viitoarei mitropolii, dar, din nefericire, Curtea nu a admis ca aceasta să cuprindă și eparhia Bucovinei. Singurul obstacol care mai stătea în calea reînființării Mitropoliei era opoziția ierarhiei sârbești. La presiunile împăratului, Sinodul episcopesc de la Carloviț s-a întrunit în august 1864, punctul principal pe ordinea de zi fiind și chestiunea separării ierarhice a românilor ortodocși. După obținerea din partea forului competent (Sinodul episcopesc) a dreptului românilor de a-și constitui propria Mitropolie, coordonată cu cea sârbească (deci autocefală), împăratul a emis decretul autograf de înființare a Mitropoliei (12/24 decembrie 1864).

Următoarea preocupare a mitropolitului Șaguna a fost organizarea canonică și constituțională a provinciei sale mitropolitane. După instaurarea regimului dualist, a acționat cu grabă, având și sprijinul bătrânului prieten și coleg de școală și facultate, ministrul Cultelor, Eötvös. Șaguna a insistat pentru recunoașterea noii Mitropolii, printr-un articol special de lege (Articolul IX), votat de Parlamentul Ungariei în mai 1868 și înscris în *Corpus Juris Hungarici*. Această lege asigura și dreptul Mitropoliei românești, precum și al celei sârbești de a organiza un Congres Național-Bisericesc. Congresul a și fost convocat de Șaguna în septembrie 1868 și a aprobat constituția Ortodoxiei ardelene – *Statutul Organic al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania*, considerat mai apoi, în anii Marii Uniri, de către juristul Mitropoliei, Lucian Borcia, drept „singura lege românească din fosta Ungarie". Statutul încredința administrarea intereselor Bisericii și școlilor confesionale Congresului Național Bisericesc, un mic parlament al românilor ortodocși, o organizație democratică și liberală, aleasă din votul direct al credincioșilor. Un asemenea congres a mai fost convocat de Șaguna și în 1870, iar apoi, după moartea sa, s-au mai întrunit, în întreaga perioadă dualistă, încă 16 Congrese, admirabile instrumente de propășire a Ortodoxiei din Transilvania și părțile ungurene.

Astfel, datorită lui Șaguna, românii ortodocși din Ungaria s-au putut dezvolta, de la o plebe tolerată la o națiune deplin modernă, capabilă să realizez actul Unirii naționale de la 1918.

b) Apărarea Ortodoxiei față de prozelitismul uniat greco-catolic

Deși Șaguna a fost omul păcii, căutând, la începutul păstoririi sale, evitarea conflictelor cu ierarhii și clerul unit, a fost totuși nevoit să riposteze față de propaganda antiortodoxă, proliferată în *Gazeta Transilvaniei*:

> *„Această uniune a duhului, care suntem datori a o păzi întru legătura păcii, cu durere trebuie să mărturisesc că o văd primejduindu-se prin ispitele și cercările unora care, după zisa Scripturii s-au sculat ca niște prooroci mincinoși spre a ne abate de la adevăr și a ne duce pe calea rătăcirii. Aceste primejdii învederate ce ni se amenință, mă silesc pe mine a nu mai tăcea, ci a înălța glasul meu arhieresc, ca să nu mă fac vinovat stricării de unire a duhului întru legătura păcii, nici părtaș pricinilor nenorocirilor și răspunzător înaintea lui Dumnezeu, care mi-a încredințat paza și îngrijirea sufletelor voastre. Pentru aceea vă spun și vă vestesc că se tipăresc niște gazete și cărți în zilele noastre, care sub niște nume frumoase de românești, de naționale, ascund niște cugete viclene și înșelătoare, și nu numai nici un bine, ci multe rele și*

nenorociri pricinuiesc celor ce le citesc; și ce este încă mai mult, ele ar face și mai mari și mai multe rele când s-ar citi pretutindeni și când s-ar înțelege de toți, care le citesc"[48].

Cu toate acestea, în exterior, în relațiile cu Biserica Unită, a încercat o conviețuire pașnică.

> *„Șaguna este acela, care la toate momentele mari și decizătoare, când interesul națiunii române pretindea, deși necăjit și vătămat din partea contrară, uitându-și de cele ce i se făcură, tindea la mâna Blajului și îl provoca la acțiune comună?... Au nu tot Șaguna, pentru ca pacea și reînfrățirea românilor să fie eternă, se adresă în anul 1861 cu memorabila hârtie archierească cătră metropolitul Șuluț..."*[49].

Era vorba despre o propunere a lui Șaguna către Alexandru Sterca Șuluțiu din Blaj, redactată în patru puncte de înțelegere între cele două Biserici, „o propunere precât națională, frățească și sinceră, pre atâta și de necesariă pentru noi, și aceasta este: *O învoire archierească pe baza egalei îndretățiri,* în privința „căsătoriilor mestecate, trecerilor religioase, slujbelor preoțești, scolelor mestecate...". Șaguna a întărit încă o dată dorința de înțelegere:

> *„Escelență! Eu sum pătruns de adevărul acela, că numai pe baza unei astfel de învoiri între archiereii români, va să zică: pe baza egalei îndreptățiri în biserică, va putea avea durabilitatea dorită înfrățirea noastră română, numai de la aceea va depinde viața și fericirea noastră națională. Eu am comunicat lucrul acesta și unora dintre inteligenții noștri mai renumiți, și aceia sunt de părerea aceasta, și sperez foarte că aceeași și din partea escelenței tale încă își va afla comprobarea"*[50].

Din păcate, din partea mitropolitului Șuluțiu veni răspuns negativ, și acesta abia peste un an de zile (Blaj, 10/22 febr. 1862), *„Zicând că bucuros s-ar învoi și dânsul la propunerea metropolitului Șaguna, dară nu poate, pentru că nu se învoiesc episcopii săi sufragani, îndreptându-l să aștepte, până ce legile vechi se vor șterge din Dieta țării"*[51].

În aceste condiții de dușmănie fățișă a ierarhiei greco-catolice, Șaguna a trebuit să fie *„intransigent în ceea ce privește păstrarea nealterată a credinței păstoriților săi duhovnicești, învățând din lecțiile trecutului, s-a arătat prevăzător în legătură cu orice contact dintre ortodocși și uniți"*[52].

Tranșantă a fost poziția sa referitoare la săvârșirea de slujbe în comun de către clericii ambelor confesiuni, considerată ca fiind o încălcare flagrantă a dreptului canonic răsăritean. El le-a interzis preoților săi să administreze Sfintele Taine membrilor altei Biserici și viceversa. Aceasta, întrucât fusese informat că, la Geoagiu de Jos spre exemplu, clericii, unul ortodox, celălalt unit, oficiau, cu schimbul, Sfânta Liturghie și, în comun, înmormântarea[53]. Așadar, o chestiune deosebit de actuală în zilele noastre a fost soluționată de mitropolitul Șaguna întocmai ca și Sf. Sinod al BOR din anul 2008.

---

[48] N. Popea, *op. cit.,* p. 117-118.
[49] N. Popea, *op. cit.,* p. 119-120.
[50] N. Popea, *op. cit.* p. 122.
[51] N. Popea, *op. cit.* p. 122.
[52] K. Hitchins, *op. cit.,* p. 226.
[53] K. Hitchins, *op. cit.,* p. 227.

Din toate cele afirmate mai sus poate fi desprinsă Ortodoxia credinței mitropolitului Andrei, slujirea lui neîncetată la altar, propovăduirea Cuvântului Evangheliei prin predici și prin cărți tipărite; îndrumarea clerului și a credincioșilor săi prin pastorale, slujirea întregului neam românesc prin școli și alte instituții de cultură.

Mitropolitul Andrei nu a fost cu nimic mai prejos decât marii ierarhi-cărturari canonizați de Sf. Sinod în ultimii ani: Iachint de Vicina, Varlaam și Dosoftei, Antim Ivireanul și Grigorie Dascălul sau Sfântul Calinic al Râmnicului. A apărat și el dreapta credință în fața acțiunilor prozelitiste ale Bisericii unite, așa cum au făcut și înaintașii săi în scaunul de mitropolit al Ardealului, Ilie Iorest și Sava Brancovici, în fața prozelitismului calvin maghiar.

Dar, mai mult decât de a lupta doar împotriva prozelitismului uniat, mitropolitul Andrei a fost călăuzit de un singur gând: revigorarea eparhiei sale, prin depășirea imenselor dezavantaje cu care a intrat în noua eră a egalității confesionale și prin aducerea Ortodoxiei ardelene în situația de a fi capabilă să preia, de la Biserica Greco-Catolică, misiunea de îndrumare a românilor ardeleni în cadrul mișcării naționale și culturale. Din această cauză, deseori istoricii l-au prezentat pe Șaguna ca pe un mare politician și diplomat. Au avut și dreptate. Au accentuat însă mai puțin că a fost în primul rând om al Bisericii, un arhiereu. Țelul principal al său a fost reînnoirea canonică și constituțională a eparhiei sale. Însă, în contextul regimurilor politice pe care le-a traversat, Șaguna nu a avut de ales decât să participe activ la viața politică a monarhiei și să lupte pentru obținerea, pas cu pas, de drepturi tot mai multe pe seama Bisericii sale. Pasivitatea politică și izolarea de factorii competenți din cadrul monarhiei nu l-ar fi ajutat cu nimic. Comparația cu evoluția conaționalilor greco-catolici și a coreligionarilor sârbi este concludentă. Pasivitatea politică adoptată de greco-catolici a avut ca urmare faptul că, la sfârșitul secolului XIX, canonicii de la Blaj deplângeau situația deplorabilă în care se afla Biserica Unită cu Roma, lipsită de autonomie și de organizare corespunzătoare. Iar disensiunile interne din cadrul Bisericii Sârbești de la Carloviț, precum și tendințele naționaliste nebisericești ale multor laici sârbi a avut ca urmare, în cele din urmă, suspendarea autonomiei Mitropoliei de Carloviț de către Guvernul de la Budapesta, în 1912. În schimb, Ortodoxia românească, urmând organizarea și principiile lăsate de Șaguna, a fost organizată ca o adevărată Biserică a poporului, în slujba acestuia și a lui Hristos. Șaguna s-a dovedit a fi, în acest sens, nu doar un adevărat apostol al românilor ardeleni, ci și un păstor și învățător al întregului neam românesc. Mitropolitul Andrei a fost omul epocii sale și a știut, cu abilitate și cu credință adâncă, să nu irosească, ci să folosească orice mic avantaj al regimurilor politice pe care le-a trăit și să-l utilizeze ca pe un mijloc mare în slujba lui Hristos și a Bisericii Sale. Hotărârea, perseverența și abilitatea sa au provocat respectul factorilor de conducere ai monarhiei, convinși că Șaguna era o personalitate de care nu se putea să nu se țină seama. Astfel, Șaguna s-a dovedit a fi un om providențial. Și, ținând cont de faptul că a salvat Ortodoxia ardeleană de la soarta dezolantă pregătită de potrivnicii ei, poate fi considerat și un sfânt al Ortodoxiei ecumenice, pe care a iubit-o și în folosul căreia a lucrat neîncetat întreaga viață.

Președinte: ÎPS Mitropolit Dr. Laurențiu al Ardealului
Secretar: ÎPS Mitropolit Dr. Irineu al Olteniei

Cuprins